

HAJ VA UMRAH KA MUKHTASAR TARIQA (Gujarati)

હજ વ ઊમરહ કા મુખ્તસર તરીકા

مكتبة المدينة
(دمت اسلامی)

مكتبة المدينة
(دمت اسلامی)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
 آمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી رَضْوِي دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَةِ
 દીની કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ દુઆ પઢ લીજિયે بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ જો કુઇ પઢેગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હે :

اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَأَنْشُرْ
 عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

તરજમા : ઐ અલ્લાહ હઝરત ! હમ પર ઈલ્મ વ હિક્મત કે દરવાઝે ખોલ દે ઔર હમ પર અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! ઐ અ-ઝમત ઔર બુઝુર્ગી વાલે ! (المستطرف ج ١ ص ٤٠٠ دار الفكر بيروت)
 નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરુદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના

વ બકીઅ

વ મઘિરત

4, ર-મઝાનુલ મુબારક સિ. 1432 હિ.

હજ વ ઉમ્રહ કા મુખ્તસર તરીકા

યેહ રિસાલા (હજ વ ઉમ્રહ કા તરીકા)

મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈલ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઉર્દૂઝબાન મેં પેશ કિયા હૈ.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મ તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર મક-ત-બતુલ મદીના સે શાએઅ કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ, ઈ-મેઈલ) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના

સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને,

તીન દરવાઝા અહમદઆબાદ, ગુજરાત.

MO. 09374031409 E-mail : maktabahind@gmail.com

www.dawateislami.net

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ طَوَافَ بَيْتِكَ
الْحَرَامِ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ
مِنِّْي ط

औ अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** में तेरे मोहतरम घर का तवाफ करने का इरादा करता हूँ, तू इसे मेरे लिये आसान इरमा दे और मेरी जानिब से इसे कबूल इरमा. (बहारे शरीअत, जि. 1, डिस्सा : 6, स. 1096, इतावा र-अविय्या मुभर्रज, जि. 10, स. 739)

(हर जगह या'नी नमाज, रोजा, अ'तिकाफ़, तवाफ़ वगैरा में इस बात का ખयाल रभिये के अ-रबी ज़बान में निख्यत उसी वक्त कारआमद होगी जब के उस के मा'ना मा'लूम हों वरना निख्यत उर्दू में बल्के अपनी मा-दरी ज़बान में भी हो सकती है और हर सूरत में हिल में निख्यत होना शर्त है और ज़बान से न कहें तो हिल ही में निख्यत होना काफ़ी है हां ज़बान से कह लेना अफ़जल है) निख्यत कर लेने के बा'द का'बा शरीफ़ ही की तरफ़ मुंह किये सीधे हाथ की जानिब थोडा सा स-रकिये और ह-जरे अस्वद के अैन सामने ખडे हो जाईये . अब दोनों हाथ इस तरह उकाईये के हथेलियां ह-जरे अस्वद की तरफ़ रहें और पढिये :

بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ
اللَّهِ ط

अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** के नाम से और तमाम ખूबियां अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** के लिये हें और अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** बहुत बडा है और अल्लाह के रसूल पर दुर्रदो सलाम हों.

अब अगर मुफ़्किन हो तो ह-जरे अस्वद शरीफ़ पर दोनों हथेलियां और उन के बीच में मुंह रभ कर यूं बोसा दीजिये के आवाज पैदा न हो. तीन बार अैसा ही कीजिये. इस बात का ખयाल रभिये के लोगों को आप के धक्के न लगें के येह कुव्वत का मुजा-हरा करने का मौकअ नही आजिजी और भिस्कीनी के इजहार की जगह है. बोसअे ह-जरे अस्वद सुन्नत है और मुसल्मान को इजा देना हराम और

ફિર યહાં અગર એક નેકી લાખ નેકિયોં કે બરાબર હૈ તો એક ગુનાહ ભી લાખ ગુનાહ કે બરાબર હૈ. હુજૂમ કે સબબ અગર બોસા મુયસ્સર ન આ સકે તો હાથ સે હ-જરે અસ્વદ કો છૂ કર ઉસે ચૂમ લીજિયે, યેહ ભી ન બન પડે તો હાથોં કા ઈશારા કર કે અપને હાથોં કો ચૂમ લીજિયે. હ-જરે અસ્વદ કો બોસા દેને યા હાથ સે છૂ કર ચૂમને યા હાથોં કા ઈશારા કર કે ઉન્હેં ચૂમ લેને કો “ઈસ્તિલામ” કહતે હૈં. (અબ લબ્ઝૈક કહના મૌકૂફ ફરમા દીજિયે) અબ કા’બા શરીફ કી તરફ હી યેહરા કિયે હુએ સીધે હાથ કી તરફ થોડા સા સ-રકિયે જબ હ-જરે અસ્વદ આપ કે યેહરે કે સામને ન રહે (ઔર યેહ અદના સી હ-ર-કત મેં હો જાએગા) તો ફૌરન ઈસ તરહ સીધે હો જાઈયે કે ખાનએ કા’બા આપ કે ઉલટે હાથ કી તરફ રહે, ઈસ તરહ યલિયે કે કિસી કો આપ કા ધક્કા ન લગે.

મર્દ ઈબ્તિદાઈ તીન ફેરોં મેં રમલ કરતે યલેં યા’ની જલ્દ જલ્દ નઝદીક કદમ રખતે, શાને હિલાતે યલેં. બા’ઝ લોગ કૂદતે ઔર દૌડતે હુએ જાતે હૈં, યેહ સુન્નત નહીં હૈ. જહાં જહાં ભીડ ઝિયાદા હો ઔર રમલ મેં અપને આપ કો યા દૂસરે લોગોં કો તક્લીફ હોતી હો તો ઉતની દેર તક રમલ તર્ક કર દીજિયે મગર રમલ કી ખાતિર રુકિયે નહીં, તવાફ મેં મશ્ગૂલ રહિયે. ફિર જૂં હી મૌકઅ મિલે, ઉતની દેર તક કે લિયે રમલ કે સાથ તવાફ કીજિયે.

તવાફ મેં જિસ કદર ખાનએ કા’બા સે કરીબ રહેં યેહ બેહતર હૈ મગર ઈતને ઝિયાદા કરીબ ભી ન હો જાઈયે કે આપ કા કપડા યા જિસ્મ દીવારે કા’બા સે લગે ઔર અગર નઝદીકી મેં હુજૂમ કે સબબ રમલ ન હો સકે તો અબ દૂરી અફઝલ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, હિસ્સા : 6, સ. 1096, 1097) પહલે ચક્કર મેં યલતે યલતે દુરૂદ શરીફ યા દુઆએ પઢતે રહિયે.

રુકને યમાની તક પહોંચને તક દુરૂદ યા દુઆએ ખત્મ કર દીજિયે. અબ અગર ભીડ કી વજહ સે અપની યા દૂસરોં કી ઈઝા કા અન્દેશા ન હો તો રુકને યમાની કો દોનોં હાથોં સે યા સીધે હાથ સે

તબરુકન છૂએ, સિફ ઉલટે હાથ સે ન છૂએ. મૌકઅ મુયસ્સર આએ તો રુકને યમાની કો બોસા ભી દે લેના ચાહિયે મગર યેહ એહતિયાત ઝરૂરી હૈ કે કદમ ઔર સીના કા'બએ મુશરફા કી તરફ ન હોં, અગર યૂમને યા છૂને કા મૌકઅ ન મિલે તો યહાં હાથોં કો યૂમના સુન્નત નહીં હૈ.

અબ કા'બએ મુશરફા કે તીન કોનોં કા તવાફ પૂરા કર કે આપ યૌથે કોને “રુકને અસ્વદ” કી તરફ બઠ રહે હૈં, “રુકને યમાની” ઔર રુકને અસ્વદ કી દરમિયાની દીવાર કો “મુસ્તજાબ” કહતે હૈં, યહાં દુઆ પર આમીન કહને કે લિયે સત્તર હઝાર ફિરિશ્તે મુકરર હૈં. આપ જો યાહૈં અપની ઝબાન મેં અપને લિયે ઔર તમામ મુસલ્માનોં કે લિયે દુઆ માંગિયે યા સબ કી નિય્યત સે ઔર મુઝ ગુનહગાર સગે મદીના ﷺ કી ભી નિય્યત શામિલ કર કે એક મર્તબા દુરૂદ શરીફ પઠ લીજિયે, નીઝ યેહ કુરઆની દુઆ ભી પઠ લીજિયે :

رَبِّاَ اِتِّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઐ રબ હમારે ! હમેં દુન્યા મેં ભલાઈ દે ઔર હમેં આખિરત મેં ભલાઈ દે ઔર હમેં અઝાબે દોઝખ સે બચા.

الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾

(પ ૨, البقرة: ૨૦૧)

ઐ લીજિયે ! આપ હ-જરે અસ્વદ કે કરીબ આ પહોંચે યહાં આપ કા એક ચક્કર પૂરા હુવા. લોગ યહાં એક દૂસરે કી દેખા દેખી દૂર હી દૂર સે હાથ લહરાતે હુએ ગુઝર રહે હોતે હૈં ઐસા કરના હરગિઝ સુન્નત નહીં, આપ હસ્બે સાબિક એહતિયાત કે સાથ રૂ બ કિબલા હ-જરે અસ્વદ કી તરફ મુંહ કર લીજિયે. અબ નિય્યત કરને કી ઝરૂરત નહીં કે વોહ તો ઈબ્તિદાઅન હો ચુકી, અબ દૂસરા ચક્કર શુરૂઆ કરને કે લિયે પહલે હી કી તરહ દોનોં હાથ કાનોં તક ઉઠા કર યેહ દુઆ : بِسْمِ اللّٰهِ وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَ اللّٰهُ اَكْبَرُ وَ الصَّلٰوةُ وَ السَّلَامُ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ : પઠ કર ઈસ્તિલામ કીજિયે. યા'ની મૌકઅ હો તો હ-જરે અસ્વદ કો બોસા દીજિયે વરના ઉસી તરહ હાથ સે ઈશારા કર કે ઉસે યૂમ લીજિયે પહલે હી

की तरह का'बा शरीफ़ की तरफ़ मुंह कर के थोडा सा स-रकिये. जब उ-जरे अस्वद सामने न रहे तो फ़ौरन उसी तरह का'बाअे मुशरफ़ा को उलटे हाथ की तरफ़ लिये तवाफ़ में मशगूल हो जाईये और दुइद शरीफ़ या हुआअे पढते हुआ दूसरा यक्कर शुइअ कीजिये.

रुकने यमानी पर पछोयने से पहले पहले हुआअे या दुइदे पाक खत्म कर दीजिये. अब मौकअ मिले तो पहले की तरह बोसा ले कर या फिर उसी तरह छू कर दुइद शरीफ़ पढ कर उ-जरे अस्वद की तरफ़ बढते हुआ उरुबे साबिक हुआअे कुरआनी पढिये :

رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي

तर-ज-मअे क-जुल ईमान : औ रब हमारे ! हमें दुन्या में भलाई दे और

الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾

हमें आखिरत में भलाई दे और हमें अजाबे दोउष से बचा.

(प २: البقرة: २०१)

औ लीजिये ! आप फिर उ-जरे अस्वद के करीब आ पछोये. अब आप का दूसरा यक्कर भी पूरा हो गया. फिर उरुबे साबिक दोनों हाथ कानों तक उठा कर येह हुआ :

بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ۗ

उ-जरे अस्वद का ईस्तिलाम कीजिये और पहले ही की तरह तीसरा यक्कर शुइअ कीजिये और दुइद शरीफ़ या हुआअे पढते रहिये.

ईसी अन्दाज में सातों यक्कर पूरे कीजिये. सातवें यक्कर के बा'द उ-जरे अस्वद पर पछोय कर आप के सात इरे मुकम्मल हो गअे

मगर फिर आठवीं बार उरुबे साबिक दोनों हाथ कानों तक उठा कर येह हुआ :

بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ۗ

पढ कर ईस्तिलाम कीजिये और येह हमेशा याद रखिये के जब भी तवाफ़ करें उस में इरे सात होते हैं और ईस्तिलाम आठ.

મકામે ઇબ્રાહીમ

અબ આપ અપના સીધા કન્ધા ઢાંપ લીજિયે ઓર મકામે ઇબ્રાહીમ عَلَيْهِ السَّلَام પર આ કર યેહ આયતે મુકદ્દસા પઢિયે :

وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّئًا

(پ ۱، البقرة: ۱۲۵)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : ઓર
ઇબ્રાહીમ (عَلَيْهِ السَّلَام) કે ખડે હોને કી
જગહ કો નમાઝ કા મકામ બનાઓ.

નમાઝે તવાફ

અબ મકામે ઇબ્રાહીમ (عَلَيْهِ السَّلَام) કે કરીબ જગહ મિલે તો બેહતર વરના મસ્જિદે હરામ મેં જહાં ભી જગહ મિલે અગર વક્તે મકરૂહ ન હો તો દો રક્ઝત નમાઝે તવાફ અદા કીજિયે, પહલી રક્ઝત મેં સૂરએ ફાતિહા કે બા'દ **قُلْ هِيَ الْكَافِرُونَ** ઓર દૂસરી મેં **قُلْ هُوَ اللَّهُ** શરીફ પઢિયે, યેહ નમાઝ વાજિબ હૈ ઓર કોઈ મજબૂરી ન હો તો તવાફ કે બા'દ ફૌરન પઢના સુન્નત હૈ. અક્સર લોગ કન્ધા ખુલા રખ કર નમાઝ પઢતે હૈં યેહ મકરૂહે તહરીમી હૈ, ઐસી નમાઝ કા દોબારા લૌટાના વાજિબ હૈ. ઇઝતિબાઅ યા'ની કન્ધા ખુલા રખના સિફ ઓસ તવાફ કે સાતોં ફેરોં મેં હૈ જિસ કે બા'દ સઅ્ય હોતી હૈ. અગર વક્તે મકરૂહ દાખિલ હો ગયા હો તો બા'દ મેં પઢ લીજિયે ઓર યાદ રખિયે ઇસ નમાઝ કા પઢના લાઝિમી હૈ. નમાઝ પઢ કર મસ્નૂન દુઆએં પઢ લીજિયે.

અબ મુલ્તઝમ પર આઇયે.....!

નમાઝ વ દુઆ સે ફારિગ હો કર મુલ્તઝમ સે લિપટ જાઈયે. દરવાઝએ કા'બા ઓર હ-જરે અસ્વદ કે દરમિયાની હિસ્સે કો મુલ્તઝમ કહતે હૈં, ઇસ મેં દરવાઝએ કા'બા શામિલ નહીં. મુલ્તઝમ સે કભી સીના લગાઈયે તો કભી પેટ, ઇસ પર કભી દાયાં રુખ્સાર (યા'ની ગાલ) તો કભી બાયાં રુખ્સાર રખિયે ઓર દોનોં હાથ સર સે ઊંચે કર કે દીવારે મુકદ્દસ પર ફેલાઈયે યા સીધા હાથ દરવાઝએ કા'બા કી તરફ ઓર ઉલટા હાથ

ह-जरे अस्वद की तरफ़ झैलाईये. भूब आंसू बहाईये और निहायत ही आजिजी के साथ गिडगिडा कर अपने पाक परवर्द गार **عَزَّوَجَلَّ** से अपने लिये और तमाम उम्मत के लिये अपनी ज़बान में हुआ मांगिये के मकामे कबूल है और दुरुद शरीफ़ या मस्नून हुआओं ली पढिये :

अेक अहम मस्थला

मुत्तजम के पास नमाजे तवाफ़ के बा'द आना उस तवाफ़ में है जिस के बा'द सअ्य है और जिस के बा'द सअ्य न हो म-सलन तवाफ़े नइल या तवाफ़ुज़्ज़ियारह (जब के हज की सअ्य से पहले फ़ारिग हो चुके हों) उस में नमाज से पहले मुत्तजम से लिपटिये. फिर मकामे **धब्राडीम** के पास जा कर दो रक़अत नमाज अदा कीजिये.

(المسلک المتقسط ص ۱۳۸)

अल जमजम पर आधये !

आबे जमजम पर आ कर और डिब्ला ३ खडे खडे **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** पढ कर तीन सांस में भूब पेट भर कर पियें, पीने के बा'द **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** कहे, हर बार का'बअे मुशर्रफ़ा की तरफ़ निगाह उठा कर देख लें, कुछ पानी जिस्म पर ली डालें, मुंड सर और जिस्म पर उस से मसह ली करें मगर येह ओहतियात रभें के कोई कतरा जमीन पर न गिरे.

सरकारे मदीना, राहते कदबो सीना **كَلَّمَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ** की इरमाने जीशान है : “जमजम जिस मकसद के लिये पिया जाअेगा वोह मकसद ड़ासिल हो जाअेगा.” (سُنَن اِبْنِ مَاجَه ج ۳ ص ۲۹۰ حدیث ۳۰۲۲)

येह जमजम उस लिये है जिस लिये इस को पिये कोई

ईसी जमजम में जन्नत है, ईसी जमजम में कौसर है

(जौके ना'त)

आले ऋमम पी कर येह दुआ पढ़ें

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا تَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا وَشِفَاءً
 مِنْ كُلِّ دَاءٍ ط

औ अल्लाह ! मैं तुज से ईल्मे नाइअ और कुशादा रिजक और अ-मले मकबूल और हर बीमारी से शिफा का सुवाल करता हूँ.
 (बहारे शरीअत, जि. 1, डिस्सा : 6, स. 1105)

सफा व मर्वह की सअ्य

अब अगर कोई मजबूरी या थकन वगैरा न हो तो अभी वरना आराम कर के सफा व मर्वह में सअ्य करने के लिये तय्यार हो जाईये. याद रहे के सअ्य में ईजतिबाअ या'नी कन्धा खुला रभना सुन्नत नहीं है. अब सअ्य के लिये उ-जरे अस्वद का पडले ही की तरह दोनों हाथ कानों तक उठा कर येह दुआ :
 بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ط
 ईस्तिलाम कीजिये.

अब बाबुस्सफा पर आईये ! “कोडे सफा” यूँके “मस्जिदे हराम” से बाहर वाकेअ है और हमेशा मस्जिद से बाहर निकलते वक्त उलटा पाँउ निकालना सुन्नत है, लिहाजा यहाँ भी पडले उलटा पाँउ निकालिये और हस्बे मा'मूल मस्जिद से बाहर आने की दुआ पढिये. दुआ येह है :

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ
 وَرَحْمَتِكَ ط

औ अल्लाह ! मैं तुज से तेरे इज्जल और तेरी रहमत का सुवाल करता हूँ.

अब दुइदो सलाम पढते हुअे सफा पर ईतना यढिये के का'बअे मुअज्जमा नजर आ जाअे और येह बात यहाँ मा'मूली सा यढते ही हासिल हो जाती है, या'नी अगर दीवारें वगैरा दरमियान में न होतीं तो का'बअे मुअज्जमा यहाँ से नजर आता. ईस से जियादा यढने की हाजत नहीं. अब मसून दुआअें या दुइदे पाक पढिये.

لَهُ الْمَلِكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى
 كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ط لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ وَصَدَقَ وَعْدُهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَأَعَزَّهُ
 جُنْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ ط لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ
 الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ط اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ
 لَكُمْ وَإِنَّكَ لَا تَخْلِفُ الْمِيعَادَ ط اللَّهُمَّ كَمَا هَدَيْتَنِي لِلْإِسْلَامِ أَسْأَلُكَ أَنْ لَا
 تَنْزِعَهُ مِنِّي حَتَّى تَوْفَّقَنِي وَإِنَّا مُسْلِمُونَ ط سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا
 اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ط اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
 عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَاتَّبَاعِهِ إِلَى يَوْمِ
 الدِّينِ ط اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَسَلَامٌ عَلَى
 الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ط

अद्लाह एज़्रजल सभ से बडा है, अद्लाह एज़्रजल सभ से बडा है,
 अद्लाह एज़्रजल सभ से बडा है और वोही ता'रीफ़ का मुस्तलिक है जिस
 अद्लाह एज़्रजल ने हमें छिदायत दी वोही हम्द का मुस्तलिक है और जिस
 ने हमें ने'मत बपशी वोही भुदा हम्द के काबिल है और उसी की जाते
 पाक मुस्तलिके हम्द है जिस ने हमें बलाएँ की राह समजाई, तमाम
 ता'रीफ़ें उसी भुदा को जैब देती हैं जिस ने हमें येह छिदायत नसीब
 इरमाई अगर अद्लाह एज़्रजल हमें छिदायत न देता तो हम कभी छिदायत
 न पा सकते. अद्लाह एज़्रजल ही तन्हा मा'बूद है उस का कोई शरीक
 नहीं उसी की बादशाहत है, वोही हम किरम की हम्द का मुस्तलिक है,

जिन्दगी और मौत उसी के हाथ में है, वोह ऐसा जिन्दा है के उस के लिये मौत नहीं, पैर व बलाएँ उसी के कब्जे में है और वोह हर शौ पर कादिर है, अल्लाह جَزَّوَجَزَّ यकता व यगाना के सिवा कोई मा'बूद नहीं और उस का वा'दा सय्या है और उस ने अपने बन्दे की मद्दत फरमाई और उस के लश्कर को सुर्ष-रू किया और उसी ने तन्हा बातिल के सारे लश्करो को पस्या किया. अल्लाह جَزَّوَجَزَّ के सिवा कोई मा'बूद नहीं और हम उस के सिवा किसी की ईबादत नहीं करते, फालिस उसी की ईबादत करते हैं याहे येह बात काफ़िरो को गिरां ही क्यूं न गुजरे. **ऐ अल्लाह جَزَّوَجَزَّ ! तेरा फरमान है और तेरा फरमान हक है के मुज से हुआ करो मैं कबूल करूंगा और तेरा वा'दा टलता नहीं तो ऐ अल्लाह جَزَّوَجَزَّ ! जिस तरह तूने मुजे ईस्लाम की दौलत अता फरमाई, अब मेरा सुवाल है के मुज से येह दौलत वापस न लेना, मुजे मरते दम तक मुसल्मान ही रचना. अल्लाह جَزَّوَجَزَّ की जात पाक है और हम्द की मुस्तलिक भी फुदा ही की जात है, अल्लाह جَزَّوَجَزَّ के सिवा कोई मा'बूद नहीं और अल्लाह جَزَّوَجَزَّ ही बडा है और न कोई ताकत और न कोई कुव्वत मगर अल्लाह جَزَّوَجَزَّ बुजुर्ग व भरतर की मद्दत से. **ऐ अल्लाह جَزَّوَجَزَّ ! हमारे आका व मौला हजरत मुहम्मद صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ पर और आप की औलाद पर और आप के अस्हाब पर और आप की अजवाजे मुतइहरात पर और आप की नस्ल और पैरोकारों पर कियामत तक दुरुदो सलाम नाजिल फरमा. **ऐ अल्लाह جَزَّوَجَزَّ ! मुजे, मेरे वालिदैन को और सारे मुसल्मान मर्दों और औरतों को मुआफ़ फरमा और तमाम पैगम्बरों पर सलाम पड़ोया और सब भूबियां अल्लाह جَزَّوَجَزَّ को जे मालिक सारे जहानों का.******

हुआ अत्म होने के बाद हाथ छोड दीजिये और दुरुद शरीफ़ पढ कर सअ्यू की नियत अपने दिल में कर लीजिये मगर जहान से भी कड लेना बेहतर है. मा'ना जेहन में रफते हुओ ईस तरह नियत कीजिये :

સમ્ય કી નિચત

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ السَّعْيَ بَيْنَ
الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ
لِيُؤْتِيَنِي الْكَرِيمَ فَيَسِّرَهُ لِي وَ
تَقَبَّلَهُ مِنِّي ط

ઐ અલ્લાહ! મેં તેરી રિઝા ઓર
પુશનૂદી કી ખાતિર સફા ઓર મર્વહ
કે દરમિયાન સમ્ય કે સાત ચક્કર કરને
કા ઇરાદા કર રહા હૂં તૂ ઇસે મેરે લિયે
આસાન ફરમા દે ઓર મેરી તરફ સે
ઇસે કબૂલ ફરમા.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, હિસ્સા : 6, સ. 1108)

સફા/મર્વહ સે ઉતરને કી દુઆ

اللَّهُمَّ اسْتَعْمِلْنِي بِسُنَّةِ نَبِيِّكَ
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَتَوَفَّنِي عَلَى مِلَّتِهِ وَأَعِدْنِي مِنْ
مُضَلَّاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِكَ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ط

ઐ અલ્લાહ! તૂ મુઝે અપને
પ્યારે નબી صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
સુન્નાત કા તાબેઅ બના દે ઓર મુઝે
ઇન કે દીન પર મૌત નસીબ ફરમા
ઓર મુઝે પનાહ દે ફિતનોં કી
ગુમરાહિયોં સે અપની રહમત કે
સાથ, ઐ સબ સે ઝિયાદા રહમ કરને
વાલે.

સફા સે અબ ઝિકો દુરૂદ મેં મશ્ગૂલ દરમિયાના ચાલ
ચલતે હુએ જાનિબે મર્વહ ચલિયે. જૂં હી પહલા સબ્જ મીલ આએ
મર્દ દૌડના શુરૂઆ કર દેં (મગર મુહઝઝબ તરીકે પર, ન કે બે
તહાશા) ઓર સુવાર સુવારી કો તેજ કર દેં, હાં અગર ભીડ ઝિયાદા
હો તો થોડા રુક જાઈયે જબ કે ભીડ કમ હોને કી ઉમ્મીદ હો.

દૌડને મેં યેહ યાદ રખિયે કે ખુદ કો યા કિસી દૂસરે કો ઈઝા ન પહોંચે કે યહાં દૌડના સુન્નત હૈ જબ કે કિસી મુસલ્માન કો ઈઝા દેના હરામ, ઈસ્લામી બહનેં ન દૌરેં. અબ ઈસ્લામી ભાઈ દૌડતે હુએ ઔર ઈસ્લામી બહનેં ચલતે હુએ મસ્નૂન દુઆએં યા દુરૂદે પાક પઢેં.

જબ દૂસરા સબ્જ મીલ આએ તો આહિસ્તા હો જાઈયે ઔર જાનિબે મર્વહ બઢે ચલિયે. એ લીજિયે ! મર્વહ શરીફ આ ગયા, અવામુન્નાસ દૂર ઊપર તક ચઢે હુએ હોતે હૈં, આપ ઉન કી નક્લ ન કીજિયે, ફક્ત આપ મા'મૂલી ઊંચાઈ પર ચઢિયે બલકે ઉસ કે કરીબ ઝમીન પર ખડે હોને સે ભી મર્વહ પર ચઢના હો ગયા, યહાં અગર્યે દીવારેં વગૈરા બન જાને કે સબબ કા'બા શરીફ નઝર નહીં આતા મગર કા'બએ મુશરફા કી તરફ મુંહ કર કે સફા કી તરહ ઉતની હી દેર તક દુઆ માંગિયે. અબ નિચ્ચત કરને કી ઝરૂરત નહીં કે વોહ તો પહલે હો ચુકી યેહ એક ફેરા હુવા.

અબ હસ્બે સાબિક દુઆ પઢતે હુએ મર્વહ સે જાનિબે સફા ચલિયે ઔર હસ્બે મા'મૂલ મીલૈને અખ્ઝરૈને કે દરમિયાન મર્દ દૌડતે હુએ ઔર ઈસ્લામી બહનેં ચલતે હુએ વોહી દુઆ પઢેં, અબ સફા પર પહોંચ કર દો ફેરે પૂરે હુએ. ઈસી તરહ સફા ઔર મર્વહ કે દરમિયાન ચલતે, દૌડતે સાતવાં ફેરા મર્વહ પર ખત્મ હોગા, આપ કી સઅય મુકમ્મલ હુઈ.

નમાઝે સઅય મુસ્તહબ હૈ

અબ હો સકે તો મસ્જિદે હરામ મેં દો રક્ઝત નમાઝ નફલ (અગર મકરૂહ વક્ત ન હો) અદા કર લીજિયે કે મુસ્તહબ હૈ, હમારે પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને સઅય કે બા'દ મતાફ કે કનારે હ-જરે અસ્વદ કી સીધ મેં દો નફલ અદા ફરમાએ હૈં.

(مسند امام احمد بن حنبل ج ۱ ص ۳۵۴ حدیث ۲۷۳۱۳)

હલ્ક યા તક્સીર

અબ મદ્દ હલ્ક કરેં યા'ની સર મુંડવા દેં યા તક્સીર કરેં યા'ની બાલ કતરવાએં.

તક્સીર કી તા'રીફ

તક્સીર યા'ની કમ અઝ કમ ચૌથાઈ (¼) સર કે બાલ ઉંગલી કે પોરે બરાબર કટવાના. ઈસ મેં યેહ એહતિયાત રખેં કે એક પોરે સે ઝિયાદા કટવાએં તાકે સર કે બીચ મેં જો છોટે છોટે બાલ હોતે હેં વોહ ભી એક પોરે કે બરાબર કટ જાએં. બા'ઝ લોગ કેંચી સે ચન્દ બાલ કાટ લિયા કરતે હેં, હ-નફિથ્યોં કે લિયે યેહ તરીકા બિલ્કુલ ગલત હૈ ઔર ઈસ તરહ એહરામ કી પાબન્દિયાં ભી ખત્મ ન હોંગી.

ઇસ્લામી બહનોં કી તક્સીર

ઇસ્લામી બહનોં કો સર મુંડાના હરામ હૈ વોહ સિર્ફ તક્સીર કરવાએં. ઈસ કા આસાન તરીકા યેહ હૈ કે અપની ચુટિયા કે સિરે કો ઉંગલી કે એક પોરે સે કુછ ઝિયાદા કાટ લેં, લેકિન યેહ એહતિયાત લાઝિમી હૈ કે કમ અઝ કમ ચૌથાઈ (¼) સર કે બાલ એક પોરે કે બરાબર કટ જાએં.

مُبَارَكٌ هُوَ الَّذِي مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

हज का मुफ्तसर तरीका

दुइद शरीफ की इमीलत

बेचैन दिलों के चैन, रडमते दारैन, ताजदारे उ-रमैन,
सरवरे कौनैन صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ का इरमाने रडमत निशान है
: “जब जुम्हरात का दिन आता है अद्लाह عَزَّوَجَلَّ फिरिशतों को
लेजता है जिन के पास यांटी के कागज और सोने के कलम छोते
हैं, वोह लिखते हैं कौन योमे जुम्हरात और शबे जुमुआ मुज
पर कसरत से दुइदे पाक पढता है.”

(کنز العمال، ج ۱، ص ۲۵۰، حدیث ۲۱۷۴)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ عَلَى مُحَمَّدٍ

हज की इमीलत

تَرْجَمَةُ الْحَبِيبِ وَالْحَبِيبِ وَالْحَبِيبَةِ وَالْحَبِيبَةِ وَالْحَبِيبَةِ وَالْحَبِيبَةِ
तर-ज-मअे क-जुल ईमान : और उज
और उम्रह अद्लाह के लिये पूरा करो.

(پ ۲، البقرة: ۱۹۶)

दो इरामीने मुस्तफ़ा صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ {1} “जिस ने
उज किया और रइस (या’नी इडुश कलाम) न किया और इरिस्क न
किया तो गुनाह से अइसा पाक हो कर लौटा जैसे उस दिन के मां के
पेट से पैदा हुवा.” (صحيح البخارى، كتاب الحج، باب الحج المبرور، الحديث ۱۵۲۱، ج ۱، ص ۵۱۲)

{2} “छाज अपने घर वालों में से यार सो की शफ़ाअत करेगा
और गुनाहों से अइसा निकल जायेगा जैसे उस दिन के मां के पेट
से पैदा हुवा.”

(مسند البزار، مسند أبي موسى الأشعري رضى الله عنه، الحديث ۳۱۹۶، ج ۸، ص ۱۶۹)

हज की किस्में

हज की तीन किस्में हैं : (1) किरान (2) तमतोअ (3) ईफ़राह

हज्जे किरान

येह सब से अफ़जल है, येह हज अदा करने वाला “कारिन” कहलाता है. इस में उम्रह और हज का ओहराम अक साथ बांधा जाता है मगर उम्रह करने के बाद कारिन “हलक” या “कस्र” नहीं करवा सकता बल्के ब दस्तूर ओहराम में रहेगा. दसवीं या ग्यारहवीं या बारहवीं जुल हिज्जा को कुरबानी करने के बाद “हलक” या “कस्र” करवा के ओहराम षोल दे.

हज्जे तमतोअ

येह हज अदा करने वाला “मु-तमतोअ” कहलाता है. पाकिस्तान और हिन्दूस्तान से आने वाले उमूमन तमतोअ ही किया करते हैं. इस में आसानी येह है के इस में उम्रह तो होता ही है लेकिन उम्रह अदा करने के बाद “हलक” या “कस्र” करवा के ओहराम षोल दिया जाता है और फिर आठ जुल हिज्जा या इस से कबल हज का ओहराम बांधा जाता है.

हज्जे ईफ़राह

ईफ़राह करने वाले हाज को “मुफ़रिह” कहते हैं. इस हज में “उम्रह” शामिल नहीं है. इस में सिर्फ़ हज का “ओहराम” बांधा जाता है. अहले मक्का और “खिल्दी” या’नी भीकात और हुदूदे हरम के दरमियान में रहने वाले आशिन्दे (म-सलन अहलियाने जद्द शरीफ़) “हज्जे ईफ़राह” करते हैं. (दूसरे मुल्क से आने वाले भी “ईफ़राह” कर सकते हैं)

હજ્જે કિરાન કી નિચ્ચત

કારિન ઉમ્રહ ઓર હજ દોનોં કી એક સાથ નિચ્ચત કરેગા, યુનાન્યે વોહ એહરામ બાંધ કર ઈસ તરહ નિચ્ચત કરે :

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْعُمْرَةَ وَالْحَجَّ
فَيَسِّرْهُمَا لِي وَتَقَبَّلْهُمَا مِنِّي ط
نَوَيْتُ الْعُمْرَةَ وَالْحَجَّ وَأَحْرَمْتُ
بِهِمَا مُخْلِصًا لِلَّهِ تَعَالَى ط

તરજમા : ઐ અલ્લાહ ! મેં ઉમ્રહ ઓર હજ દોનોં કા ઈરાદા કરતા હૂં તૂ ઈન્હેં મેરે લિયે આસાન કર દે ઓર ઈન્હેં મેરી તરફ સે કબૂલ ફરમા, મેં ને ઉમ્રહ ઓર હજ દોનોં કી નિચ્ચત કી ઓર ખાલિ-સતન અલ્લાહ કે લિયે ઈન દોનોં કા એહરામ બાંધા.

હજ કી નિચ્ચત

મુફરિદ ભી એહરામ બાંધને કે બા'દ ઈસી તરહ નિચ્ચત કરે ઓર મુ-તમત્તેઅ ભી આઠ સુલ હિજજા યા ઈસ સે કબ્લ હજ કા એહરામ બાંધ કર મુન્દરિજએ જૈલ અલ્ફાઝ મેં નિચ્ચત કરે :

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ ط فَيَسِّرْهُ
لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي ط وَأَعِنِّي
عَلَيْهِ وَبَارِكْ لِي فِيهِ ط نَوَيْتُ
الْحَجَّ وَأَحْرَمْتُ بِهِ لِلَّهِ تَعَالَى ط

તરજમા : ઐ અલ્લાહ ! મેં હજ કા ઈરાદા કરતા હૂં. ઈસ કો તૂ મેરે લિયે આસાન કર દે ઓર ઈસે મુઝ સે કબૂલ ફરમા ઓર ઈસ મેં મેરી મદદ ફરમા ઓર ઈસે મેરે લિયે બા બ-ર-કત ફરમા, મેં ને હજ કી નિચ્ચત કી ઓર અલ્લાહ કે લિયે ઈસ કા એહરામ બાંધા.

મ-દની ફૂલ

નિચ્ચત દિલ કે ઈરાદે કો કહતે હૈં, ઝબાન સે ભી કહ લેં તો અચ્છા હૈ, અ-રબી મેં નિચ્ચત ઉસી વક્ત કાર આમદ હોગી જબકે

धन के मा'ना समझ आते हों वरना उर्दू में कर लीजिये, हर डाल में दिल में निश्चयत होना शर्त है।

लब्बैक

पचास उम्र की निश्चयत करें या ७४ की, निश्चयत के बाद कम अज कम अक बार तस्बियह कलना लाजिमी है और तीन बार कलना अकल, तस्बियह येह है :

لَبَّيْكَ ط اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ط لَبَّيْكَ لَأَشْرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ط إِنَّ الْحَمْدَ

وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ ط لَأَشْرِيكَ لَكَ ط

आठ गुल हिज्जतिल हराम, मिना को रवानगी

❀ मिना, अ-रफात, मुज्दलिका वगैरा का सफर अगर हो सके तो पैदल ही तै करे के जब तक मक्का शरीफ पलटेंगे हर हर कदम पर सात सात करोड नेकियां मिलेंगी. ❀ रास्ते भर लब्बैक और जिक्र दुरुद की पूजा कसरत कीजिये. जूं ही मिना शरीफ नजर आये दुरुद शरीफ पढ कर येह हुआ पढिये :

❀ आठ गुल हिज्जत की जोडर से ले कर नव गुल हिज्जत की इज तक पांच नमाजें आप को मिना शरीफ में अदा करनी हें क्यूंके अब्दुल्लाह عَزَّوَجَلَّ के प्यारे महुबूब صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने औसा ही किया है।

दुआये शले अ-रफा

سُبْحَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ عَرْشُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْأَرْضِ مَوْطِنُهُ سُبْحَانَ الَّذِي

فِي الْبَحْرِ سَبِيْلُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي النَّارِ سُلْطَانُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ رَحْمَتُهُ
 سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْقَبْرِ قَضَائُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْهَوَاءِ رُوحُهُ سُبْحَانَ الَّذِي رَفَعَ
 السَّمَاءَ سُبْحَانَ الَّذِي وَضَعَ الْأَرْضَ سُبْحَانَ الَّذِي لَامَلَجًا وَلَا مَنجَأَ مِنْهُ إِلَّا إِلَهُهُ
 (अव्वल आभिर अेक अेक बार दु३६ शरीक पढ लीजिये)

नव गुल हिज्जतिल हुराम अ-रफ़ात को रवानगी

नव गुल हिज्जत को नमाजे इज्ज मुस्तहब वक्त में अदा कर के लफ्फैक और जिको हुआ में मशगूल रहिये. यहां तक के आइताब कोहे सबीर पर के मस्जिद भैक के सामने है यमके अब धरुक्ते हुआ दिल् के साथ जानिभे अ-रफ़ात शरीक यलिये. नीज भिना शरीक से निकल कर अेक बार येह हुआ भी पढ लीजिये.

राहे अ-रफ़ात की हुआ

اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا خَيْرَ غُدُوَّةٍ غَدَوْتَهَا قَطُّ وَقَرِّبْهَا مِنْ رِضْوَانِكَ وَأَبْعِدْهَا مِنْ
 سَخَطِكَ وَاللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَلِكُوجْهِكَ الْكَرِيمِ أَرَدْتُ
 فَاجْعَلْ ذَنْبِي مَغْفُورًا وَحُجَّتِي مَبْرُورًا وَأَرْحَمْنِي وَلَا تُخَيِّبْنِي وَبَارِكْ لِي فِي
 سَفَرِي وَأَقْضِ بَعْرَفَاتِ حَاجَتِي إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 (अव्वल आभिर अेक अेक बार दु३६ शरीक पढ लीजिये)

अ-रफ़ात शरीक में वक्ते ओडर में ओडर व अस्सर मिला कर पढी जाती है मगर इस की बा'ज शराईत हैं. आप अपने अपने भैमों में ओडर के वक्त में ओडर और अस्सर के वक्त में अस्सर की नमाज बा जमाअत अदा कीजिये.

अ-रफ़ात शरीफ़ की दुआओं

❀ दो पहर के वक्त मौक़िफ़ (या'नी ठहरने की जगह) में मुन्दरिजअे जैल कलिमअे तौलीद, सूरअे एप्लास शरीफ़ और फिर एस के आ'द दिया हुवा दुइद शरीफ़, येह तीनों सो बार पढने वाले की ब हुकुमे उदीस बफ़िश कर दी जाती है नीज़ अगर वोह तमाम अ-रफ़ात शरीफ़ वालों की सिफ़ारिश कर दे तो वोह भी कबूल कर ली जाअे. (1) येह कलिमअे तौलीद 100 बार पढिये :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ط لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(ब) सूरअे एप्लास शरीफ़ 100 बार. (ज) येह दुइद शरीफ़ 100 बार पढिये :

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى (سَيِّدِنَا) مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى (سَيِّدِنَا) إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ
(سَيِّدِنَا) إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ وَعَلَيْنَا مَعَهُمُ ط

❀ "اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ أَحْمَدُ" तीन बार फिर कलिमअे तौलीद अेक बार एस के आ'द येह दुआ तीन बार पढिये :

اللَّهُمَّ اهْدِنِي بِالْهُدَى وَنَقِّنِي وَأَعْصِمْنِي بِالتَّقْوَى وَأَغْفِرْ لِي فِي الْآخِرَةِ
وَالْأُولَى ط

मैदाने अ-रफ़ात में षडे षडे दुआ मांगना सुणत है

याद रहे के हाज को नमाजे मगरिब मैदाने अ-रफ़ात में नही पढनी बल्के एशा के वक्त में, मुइदलिफ़ा में मगरिब व एशा मिला कर पढनी है.

મુઝ્દલિફા કો સ્વાનગી

જબ ગુરૂબે આફતાબ કા યકીન હો જાએ તો અ-રફાત શરીફ સે જાનિબે મુઝ્દલિફા શરીફ ચલિયે, રાસ્તે ભર ઝિકો દુરૂદ ઓર લખ્બૈક કી તકરાર રખિયે. કલ મૈદાને અ-રફાત શરીફ મેં હુકૂલ્લાહ મુઆફ હુએ યહાં હુકૂલ ઈબાદ મુઆફ ફરમાને કા વા'દા હૈ.

મગરિબ વ ઇશા મિલા કર પઢને કા તરીકા

યહાં આપ કો એક હી અઝાન ઓર એક હી ઈકામત સે દોનોં નમાઝેં અદા કરની હૈં લિહાઝા અઝાન વ ઈકામત કે બા'દ પહલે મગરિબ કે તીન ફર્ઝ અદા કર લીજિયે, સલામ ફૈરતે હી ફૈરન ઈશા કે ફર્ઝ પઢિયે, ફિર મગરિબ કી સુન્નતેં, ઈસ કે બા'દ ઈશા કી સુન્નતેં ઓર વિત્ર અદા કીજિયે.

વુકૂફે મુઝ્દલિફા

મુઝ્દલિફા મેં રાત ગુઝારના સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ મગર ઈસ કા વુકૂફ વાજિબ હૈ. વુકૂફે મુઝ્દલિફા કા વક્ત સુબહે સાદિક સે લે કર તુલૂએ આફતાબ તક હૈ ઈસ કે દરમિયાન અગર એક લખ્હા ભી મુઝ્દલિફા મેં ગુઝાર લિયા તો વુકૂફ હો ગયા, ઝાહિર હૈ કે જિસ ને ફજા કે વક્ત કે અન્દર મુઝ્દલિફા મેં નમાઝે ફજા અદા કી ઈસ કા વુકૂફ સહીહ હો ગયા.

દસવીં ગુલ હિજાબ કા પહલા કામ રમી

મુઝ્દલિફા શરીફ સે મિના શરીફ પહોંચ કર સીધે જમ્રતુલ અ-કબહ યા'ની “બડે શૈતાન” કી તરફ આઈયે. આજ સિર્ફ ઈસી એક (યા'ની બડે શૈતાન) કો કંકરિયાં મારની હૈં.

હજ કી ફુરબાની

દસવીં ગુલ હિજાબ કો બડે શૈતાન કો કંકરિયાં મારને કે બા'દ

कुरबान गाड तशरीफ लाईये और कुरबानी कीजिये. येह कुरबानी उज के शुकाने में कारिन और मु-तमतेअ पर वाजिब है याहे वोह इकीर ही क्यूं न हों. ❀ मुफ्रिद के लिये येह कुरबानी मुस्तहब है, याहे वोह गनी (या'नी मालदार) हो ❀ कुरबानी से इरिग हो कर उल्क या कस्र करवा लीजिये ❀ याद रहे हाज को धन तीन उमूर में तरतीब काईम रखना वाजिब है. (1) सब से पहले "रमी" (2) इस के बा'द "कुरबानी" (3) फिर "उल्क या कस्र"

❀ मुफ्रिद पर कुरबानी वाजिब नहीं लिहाजा येह रमी के बा'द उल्क या कस्र करवा सकता है.

ग्यारह और बारह जुल हिज्ज की रमी

ग्यारह और बारह जुल हिज्ज को ओहर के बा'द तीनों शैतानों को कंकरियां मारनी हैं. पहले जम्रतुल उला (या'नी छोटा शैतान) फिर जम्रतुल वुस्ता (या'नी मंजला शैतान) और आभिर में जम्रतुल अ-कभड (या'नी बडा शैतान)

तवाइ जियारत

❀ तवाइ जियारत उज का दूसरा रुकन है, ❀ तवाइ जियारत दसवीं जुल हिज्ज को कर लेना अइजल है. अगर येह तवाइ दसवीं को नहीं कर सके तो ग्यारहवीं और बारहवीं को भी कर सकते हैं मगर बारहवीं का सूरज गुर्जब होने से पहले पहले लाजिमन कर लीजिये ❀ तवाइ जियारत के चार फेरे करने से पहले बारहवीं का सूरज गुर्जब हो गया तो दम वाजिब हो जाअगा ❀ हां अगर औरत को हैज या निफास आ गया और बारहवीं के बा'द पाक हुई तो अब कर ले इस वजह से ताप्हीर होने पर इस पर दम वाजिब नहीं.

❀ हाईजा की निशस्त महकूज हो और तवाइ जियारत का

मस्अलऱ ढऱ तऱ मुक्कनऱ सूरत में नऱशस्त मन्सूष करवऱअे और बऱ'दु तऱरत तवऱकूँ जऱरत करे. अगऱ नऱशस्त मन्सूष करवऱने में अऱनऱ यऱ ढम सऱरुं कऱ दुशवऱरऱ ढऱ तऱ मजबूरऱ कऱ सूरत में तवऱकूँ जऱरत कर ले मगऱ ब-दऱनऱ यऱ'नऱ गऱय यऱ ऊंट कऱ कुरबऱनऱ लऱजऱम आअेगऱ और तऱुबऱ करनऱ लऱ ङरूरऱ ढै क्युंके जऱनऱबत कऱ ढऱलत में मस्खऱद में दऱबऱल ढऱनऱ गुनऱढ ढै. अगऱ बऱरढवऱं के गुऱरुबे आऱऱतऱब तऱक तऱरत कर के तवऱकूँजऱरतढ कऱ ँआदऱ करने में कऱम्यऱबऱ ढऱ गऱँ तऱ कऱऱरऱ सऱकऱत ढऱ गऱयऱ और बऱरढवऱं के बऱ'दु अगऱ ढऱक ढऱने के बऱ'दु मऱकअ मऱल गऱयऱ और ँआदऱ कर लऱयऱ तऱ ब-दऱनऱ सऱकऱत ढऱ गऱयऱ मगऱ दम देनऱ ढऱगऱ.

तवऱकूँ रुषसत

जब रुषसत कऱ ँरऱदऱ ढऱ ँस वऱकत "आऱऱकऱ ढऱज" ढर तवऱकूँ रुषसत वऱजऱब ढै. न करने वऱले ढर दम वऱजऱब ढऱतऱ ढै. (मऱकऱत से बऱढर (म-सलन ढऱक व ढऱनऱद वगैरऱ) से आने वऱलऱ आऱऱकऱ ढऱज कऱलऱतऱ ढै)

“यऱ ढुदऱ ढज कऱबूल कर” के तेरढ ढुऱरऱ कऱ नऱरऱबत से 13 म-दऱनऱ कूल

❁ जऱ ढऱज गुऱरुबे आऱऱतऱब से कऱबल मैदऱने अ-रऱऱत से नऱकल गऱयऱ ँस ढर दम वऱजऱब ढऱ गऱयऱ. अगऱ दऱबऱरऱ गुऱरुबे आऱऱतऱब से ढऱले ढऱले ढुदूदुे अ-रऱऱत में दऱबऱल ढऱ गऱयऱ तऱ दम सऱकऱत ढऱ जऱअेगऱ

❁ दसवऱं कऱ सुबऱडे सऱदऱक तऱ तुलूअे आऱऱतऱब मुऱदऱलऱऱ के वुकूँ कऱ वऱकत ढै, यऱढे लमऱ लऱर कऱ वुकूँ कर लऱयऱ वऱजऱब अदऱ ढऱ गऱयऱ और अगऱ ँस वऱकत के दऱरऱन अेक लमऱ लऱ मऱ मुऱदऱलऱऱ में न गुऱरऱरऱ तऱ दम वऱजऱब ढऱ गऱयऱ. जऱ कऱँ सुबऱडे सऱदऱक से ढऱले ढऱ मुऱदऱलऱऱ से यलऱ गऱयऱ ँस कऱ वऱजऱब तऱक ढऱ गऱयऱ, लऱढऱऱऱ ँस ढर दम वऱजऱब ढै. ढऱं औरत, बऱमऱर यऱ ङऱँक यऱ कऱमऱर के जऱनऱँ लऱऱऱ के सऱबऱ ँऱऱ

પહોંચને કા અન્દેશા હો અગર એસે લોગ મજબૂરન ચલે ગએ તો કુદ્ર નહીં ❀ દસ ઝુલ હિજજા કી “રમી” કા વક્ત ફજ્જા સે લે કર ગ્યારહવીં કી ફજ્જા તક હૈ લેકિન દસવીં કી ફજ્જા સે તુલૂએ આફતાબ તક ઔર ગુરૂબે આફતાબ સે સુબહે સાદિક તક મકરૂહ હૈ. અગર કિસી ઉઝર કે સબબ હો મ-સલન ચરવાહે ને રાત મેં “રમી” કી તો કરાહત નહીં ❀ દસ ઝુલ હિજજા કો અગર મુન્તમત્તોઅ યા કારિન મેં સે કિસી ને રમી કે બા’દ કુરબાની સે પહલે હલક યા કસ્ર કરવા લિયા તો દમ વાજિબ હો ગયા. મુફરિદ “રમી” કે બા’દ હલક યા કસ્ર કરવા સકતા હૈ કે ઈસ પર કુરબાની વાજિબ નહીં બલકે મુસ્તહબ હૈ. ❀ હજજે તમત્તોઅ ઔર હજજે કિરાન કી કુરબાની ઔર હલક યા કસ્ર કા હુદૂદે હરમ મેં હોના વાજિબ હૈ. લિહાઝા અગર યેહ દોનોં હુદૂદે હરમ સે બાહર કરેંગે તો તમત્તોઅ વાલે પર “દો દમ” ઔર કિરાન વાલે પર “ચાર દમ” વાજિબ હોંગે ક્યૂંકે કિરાન વાલે પર હર જુર્મ કા ડબલ કફ્ફારા હૈ ❀ ગ્યારહવીં ઔર બારહવીં કી “રમી” કા વક્ત ઝવાલે આફતાબ (યા’ની નમાઝે ઝોહર કા વક્ત આતે હી) શુરૂઅ હો જાતા હૈ. બે શુમાર લોગ સુબહ હી સે “રમી” શુરૂઅ કર દેતે હૈં યેહ ગલત હૈ ઔર ઈસ તરહ કરને સે રમી હોતી હી નહીં. ગ્યારહવીં યા બારહવીં કો ઝવાલ સે પહલે અગર કિસી ને “રમી” કર લી ઔર ઉસી દિન અગર ઈઆદા ન કિયા તો દમ વાજિબ હો ગયા ❀ ગ્યારહવીં ઔર બારહવીં કી “રમી” કા વક્ત ઝવાલે આફતાબ સે સુબહે સાદિક તક હૈ. મગર બિલા ઉઝર ગુરૂબે આફતાબ કે બા’દ રમી કરના મકરૂહ હૈ ❀ ઔરત હો યા મર્દ, “રમી” કે લિયે ઉસ વક્ત તક કિસી કો વકીલ નહીં કર સકતે જબ તક ઈસ કદર મરીઝ ન હો જાએં કે સુવારી પર ભી જમરે તક ન પહોંચ સકેં અગર ઈસ કદર બીમાર નહીં હૈં ફિર ભી કિસી મર્દ યા ઔરત ને દૂસરે કો વકીલ કર

दिया और भुद “रमी” नहीं की तो दम वाजिब हो जायेगा
 ❀ अगर मिनना शरीफ की छुट्टी ही में तेरहवीं की सुब्हे सादिक
 हो गई अब “तेरहवीं की रमी” वाजिब हो गई. अगर “रमी”
 किये बिगैर चले गये तो दम वाजिब हो गया ❀ अगर कोई
 तवाफ़े जियारत किये बिगैर वतन चला गया तो कफ़रारे से
 गुजारा नहीं होगा क्यूंके इस के हज का रुकन ही अदा न हुआ.
 अब लाजिमी है के दोबारा मक़अे मुकर्रमा **إِذَا مَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا**
 आये और तवाफ़े जियारत करे. जब तक तवाफ़े जियारत नहीं
 करेगा भीवी हलाल नहीं होगी, याहे बरसों गुजर जायें ❀
 वक़्ते रुप्सत आझाकी हजजन को हैज आ गया, अब इस पर
 तवाफ़े रुप्सत वाजिब न रहा, जा सकती है. दम की भी हाजत
 नहीं ❀ बे वुजू सअ्यू कर सकते हैं मगर भा वुजू मुस्तहब है
 ❀ जितनी बार भी उम्रह करें हर बार अहराम से बाहर
 होने के लिये हलक या कसर वाजिब है. अगर सर मुंडा हुआ हो
 तब भी उस पर उस्तरा फिराना वाजिब है.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

मदीने की हाजिरी

मदीने का सफ़र है और मैं नमदीदा नमदीदा

जहाँ अफ़सुदा अफ़सुदा कदम लगीदा लगीदा

बाबुल बकीअ पर हाजिर हों

सरापा अ-दबो होश बने, आंसू बहाते या रोना न आये
 तो कम अज कम रोने जैसी सूरत बनाये बाबुल बकीअ पर
 हाजिर हों और “الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ” अर्ज़ कर के

ઝરા ઠહર જાઈયે. ગોયા સરકારે ઝી વકાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે શાહી દરબાર મેં હાઝિરી કી ઈજાઝત માંગ રહે હેં. અબ “بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ” પઢ કર અપના સીધા કદમ મસ્જિદ શરીફ મેં રખિયે ઓર હમાતન અદબ હો કર દાખિલે મસ્જિદે ન-બવી عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةَ وَالسَّلَام હોં. ઈસ વક્ત જો તા’ઝીમ વ અદબ ફર્જ હૈ વોહ હર મોમિન કા દિલ જાનતા હૈ. હાથ, પાઉં, આંખ, કાન, ઝબાન, દિલ સબ ખયાલે ગૈર સે પાક કીજિયે ઓર રોતે હુએ આગે બઢિયે. ન ઈર્દ ગિર્દ નઝરેં ઘુમાઈયે, ન હી મસ્જિદ કે નક્શો નિગાર દેખિયે, બસ એક હી તડપ એક હી લગન એક હી ખયાલ હો કે ભાગા હુવા મુજરિમ અપને આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી બારગાહે બેકસ પનાહ મેં પેશ હોને કે લિયે ચલા હૈ.

ચલા હૂં એક મુજરિમ કી તરહ મેં જાનિબે આકા
નઝર શરમિન્દા શરમિન્દા, બદન લરઝીદા લરઝીદા

અગર મકરૂહ વક્ત ન હો ઓર ગ-લ-બએ શૌક મોહલત દે તો દો દો રક્ત તહિય્તુલ મસ્જિદ વ શુકાનએ બારગાહે અકદસ અદા કીજિયે.

અબ અ-દબો શૌક મેં ડૂબે હુએ ગરદન ઝુકાએ આંખેં નીચી કિયે, આંસૂ બહાતે, લરઝતે, કાંપતે, ગુનાહોં કી નદામત સે પસીના પસીના હોતે, સરકારે નામદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે ફઝલો કરમ કી ઉમ્મીદ રખતે આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે ક-દમૈને શરીફૈન કી તરફ સે સુનહૂરી જાલિયોં કે રૂ બરૂ મુવા-જહા શરીફ મેં હાઝિર હોં.

અરલ મુવા-જહા શરીફ કિસ તરફ હૈ ?

અબ સરાપા અદબ બને ઝેરે કિન્દીલ ઉન ચાંદી કી કીલોં કે સામને જો સુનહૂરી જાલિયોં કે દરવાઝએ મુબા-રકા મેં ઊપર કી તરફ જાનિબે મશરિક લગી હુઈ હેં કિબ્લે કો પીઠ કિયે કમ અઝ કમ ચાર

हाथ (या'नी तकरीबन दो गज) दूर नमाज की तरह हाथ बांध कर मड़भूमे रूबे अकबर صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ के येहरअे अन्वार की तरफ़ रुभ कर के पडे छों के “इतावा आलमगीरी” वगैरा में येही अदभ लिखा है के **يَقِفُ كَمَا يَقِفُ فِي الصَّلَاةِ** या'नी “सरकारे मदीना صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ के दरबार में इस तरह पडा हो जिस तरह नमाज में पडा होता है.” याद रभिये ! सरकारे नामदार صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآलِهِ وَسَلَّمَ अपने मजारे पुर अन्वार में औन हयाते आहिरि की तरह जिन्दा हैं और आप को भी देभ रहे हैं बलके आप के दिल में जो भयालात आ रहे हैं उन पर भी मुत्तलअ या'नी आगाह हैं. भबरदार ! जाली मुभारक को बोसा देने या हाथ लगाने से भयिये के येह भिलाई अदभ है के हमारे हाथ इस काबिल ही नहीं के जाली मुभारक को छू सकें. लिहाजा यार हाथ (या'नी तकरीबन दो गज) दूर ही रहिये. क्या येह कम शरफ़ है के अद्लाह عَزَّوَجَلَّ के प्यारे हबीब صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने आप को अपने मुवा-ज-हअे अकदस के करीब बुलाया और यकीनन रहमते आलम صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآलِهِ وَسَلَّمَ की निगाहे करम अब भुसूसियत के साथ आप की तरफ़ है.

दीदार के काबिल तो कहां मेरी नजर है

येह तेरी इनायत है के रुभ तेरा इधर है

सरकार صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ की भिदमत में सलाम अर्ज करने का तरीका

अब अ-दभो शौक के साथ दद त्परी मो'तदिल (या'नी दरभियानी) आवाज में इन अदक़ाज के साथ सलाम अर्ज कीजिये :

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ خَلْقِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا شَفِيعَ الْمُذْنِبِينَ، السَّلَامُ
عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِكَ وَأَصْحَابِكَ وَأُمَّتِكَ أَجْمَعِينَ-

સિદ્દીકે અકબર રَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ كِي ખિદમત મેં સલામ

ફિર મશરિક કી જાનિબ (યા'ની અપને સીધે હાથ કી તરફ) આધે ગઝ કે કરીબ હટ કર (કરીબી છોટે સૂરાખ કી તરફ) હઝરતે સય્યિદુના સિદ્દીકે અકબર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે ચેહરએ અન્વર કે સામને દસ્ત બસ્તા ખડે હો કર યૂં સલામ અઝ્ન કીજિયે :

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَزِيرَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ
يَا صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ فِي الْغَارِ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتَهُ-

ફારૂકે આ'ઝમ રَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ كِي ખિદમત મેં સલામ

ફિર ઈતના હી જાનિબે મશરિક મઝીદ સરક કર હઝરતે સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કે રૂ બરૂ અઝ્ન કીજિયે :

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَتَمَّ الْأَرْبَعِينَ، السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا عِزَّ الْإِسْلَامِ وَالْمُسْلِمِينَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتَهُ ط

દોબારા એક સાથ શૈબેન કી ખિદમત મેં સલામ

ફિર બાલિશ્ત ભર જાનિબે મગરિબ યા'ની અપને ઉલટે હાથ કી તરફ સરક જાઈયે ઓર દોનોં છોટે સૂરાખોં કે દરમિયાન ખડે હો કર એક સાથ સિદ્દીકે અકબર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ઓર ફારૂકે આ'ઝમ રَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી ખિદમત મેં ઈસ તરહ સલામ અઝ્ન કીજિયે :-

السَّلَامُ عَلَيْكُمَا يَا خَلِيفَتَي رَسُولِ اللَّهِ ط السَّلَامُ عَلَيْكُمَا يَا وَزِيرَي رَسُولِ
اللَّهِ ط السَّلَامُ عَلَيْكُمَا يَا صَاحِبَيْ رَسُولِ اللَّهِ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتَهُ ط اسْئَلُكُمَا
الشَّفَاعَةَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَيْكُمَا وَبَارَكَ وَسَلَّمَ ط

યેહ તમામ હાઝિરિયાં કબૂલિય્યતે દુઆ કે મકામાત હેં.

दुआ के लिये जाली मुबारक को पीठ न कीजिये

जब जब सुनहरी जालियों के पास हाजिरी नसीब हो धंधर उधर हरगिज न देषिये और पास कर जाली शरीफ के अन्दर देषना तो बहुत ही जरूरत है, किन्तु की तरफ पीठ किये कम अज कम यार साथ जाली मुबारक से दूर जड़े रहिये और मुवा-जहा शरीफ की तरफ रुध कर के सलाम अर्ज कीजिये. दुआ सुनहरी जालियों की तरफ रुध कर के ही मांगिये कहीं औसा न हो के आप का'बे को मुंड कर लें और का'बे के का'बे को पीठ हो जाये.

म-दनी ईस्तिजा : दौराने तवाफ बलके मस्जिदने करीमैन में अपने मोबाईल फोन बन्द रहिये. **मस्अला :** फोन की म्यूजीकल ट्यून मस्जिद के बाहर भी ना जाईज व गुनाह है इस से हमेशा के लिये तौबा कर लीजिये.

महकता म-दनी कूल : उज्जे मअरूर (या'नी मकबूल उज) की निशानी ही येह है के पडले से बेहतर हो कर पलटे.

(इतावा र-जविय्या, जि. 24, स. 467)

काबिले तवज्जेह

जिस पर उज ईर्ज हो गया उस पर और जो नईली उज करने जाये उस पर भी ईर्ज है के वोह उज के जरूरी मसाईल जानता हो. येह बन्द वरकी रिसाला सिर्फ "ईशारात" पर मबनी और कत्बन ना मुकम्मल है, जिन्हों ने उज के तफ्सीली अहकाम सीध लिये हैं सिर्फ उन ही के लिये येह रिसाला कार आमद है, लिहाजा उज के अहकाम जानने के लिये "रईकुल उ-रमैन" का जरूर मुता-लआ इरमाईये नीज जरूरत के मसाईल उ-लमाअे किराम से मा'लूम करते रहिये.

मदीने पडोंये तो साथ आया गम जुदाई का

हम अश्कबार ही पडोंये थे अश्कबार यले

صَلُّوْا عَلَيَّ الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيَّ مُحَمَّد

दा'वते धरलामी की अलडियां

अल्लाह **عَزَّ وَجَلَّ** के मडबूब, दानाअे गुयूब, मुनऊऊडुन अनिल उयूब **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** फरमाते हैं, “जो मुऊ पर अेक बार दुउद भेजे **अल्लाह** तआला उस पर दस बार रडमत नाऊिल फरमाअेगा.”

(مسلم ص ११२، الحديث ४०३)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ताजदारे रिसालत, शहन्शाडे नुबुव्वत, मुस्तफा जने रडमत, शम्भे अऊमे डिदायत, नोशअे अऊमे जन्नत **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** क फरमाने जन्नत निशान है : जिस ने मेरी सुन्नत से मडबूबत की उस ने मुऊ से मडबूबत की और जिस ने मुऊ से मडबूबत की वोड जन्नत में मेरे साथ डोगा. (تاريخ دمشق، ج ९ ص ३६३ دارالفكر بيروت)

डुडूरे अकदस **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने फरमाया :

“مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ” (مشکوٰۃ المصابیح، ج १ ص ५० حديث ११७)

या'नी जिस ने मेरी उम्मत के भिगडते वक्त मेरी सुन्नत को मऊभूत थामा तो उसे 100 शडीदों का सवाब मिलेगा. मुफ्रिसरे शडीर डकीमुल उम्मत डउरते मुफ्रती अडमद यार आन **عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن** ँस डदीस के तडूत फरमाते हैं : शडीद तो अेक बार तलवार का ऊम्म आ कर पार डे जाता है मगर येड **अल्लाह** का बन्दा उअ त्र लोडों के ता'ने और ऊभानों के धाव आता रडता है. **अल्लाह** और **रसूल** **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** की आतिर सब कुडु बरदाशत करता है. और ँस का जिडडडे जिडडडे अकबर है जैसे ँस ऊमाने में दडडी रभना, सूद से बयना वगैरा. (मिरआत, जि. 1, स. 173)

दा'वते धरलामी की उररत

पारड 4 सूरअे आले ँमरान आयत नम्बर 104 में अदलाडु रडमान **عَزَّ وَجَلَّ** का फरमाने डिदायत निशान है :

“મેરી તરફ સે પહોંચા દો અગર્યે એક હી આયત હો.”

(صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ ج ٢ ص ٢٢٢، حدیث ٣٢٦١)

દુઆએ કબૂલ નહીં હોંગી

હઝરતે સય્યિદુના હુઝૈફા બિન યમાન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે નબિય્હે પાક صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇશાદિ ફરમાયા : ઉસ ઝાત કી કસમ ! જિસ કે કબૂલએ કુદરત મેં મેરી જાન હૈં તુમ ઝરૂર નેકી કા હુકમ દેતે રહના ઔર બુરાઈ સે રોકતે રહના વરના અન્કરીબ **अَللّٰهُ** તઆલા તુમ પર અઝાબ ભેજ દેગા. ફિર તુમ દુઆ કરોગે તો તુમહારી દુઆ કબૂલ ન હોગી.

(جامع الترمذی، کتاب الفتن، باب ما جاء في الأمر بالمعروف..... الخ ج ٣ ص ٦٩ حدیث ٢١٤٦)

અઝાબે ઇલાહી કી વર્ષદ

હઝરતે સય્યિદુના જરીર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે મેં ને પ્યારે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કો યેહ ફરમાતે સુના : જિસ કૌમ મેં ગુનાહોં કે કામ કિયે જા રહે હોં ઔર વોહ ઉન ગુનાહોં કો મિટાને કી કુદરત રખતે હોં ઔર ફિર ભી ન મિટાએ તો **अَللّٰهُ** તઆલા ઉન કો મરને સે પહલે અઝાબ મેં મુખતલા કર દેગા.

(سنن ابی داؤد کتاب الملاحم ج ٤ ص ١٦٤ حدیث ٤٣٣٩)

“દા’વતે ઇસ્લામી” કા આગામ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! અલ્લાહુ રહીમ عَزَّ وَجَلَّ ને ઉમ્મતે મહબૂબે કરીમ **عَلَىٰ صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمِ** કો હર દૌર મેં એસી નાબિગએ રૂઝગાર હસ્તિયાં અતા ફરમાઈ જિન્હોં ને ન સિર્ફ ખુદ **أَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ** (યા’ની નેકી કા હુકમ દેને ઔર બુરાઈ સે મન્અ કરને) કા મુકદ્દસ ફરીઝા બ તરીકે અહ્સન અન્જામ દિયા બલકે મુસલ્માનોં કો અપની ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઇસ્લાહ કી કોશિશ કરને કા ઝેહન દિયા. ઉન્હી મેં એક હસ્તી શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અતાર

કાદિરી ૨-ઝવી **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَةِ** ભી હેં જિન્હોં ને 1401 સિ. હિ. બ મુતાબિક 1981 ઈ. મેં બાબુલ મદીના (કરાચી) મેં તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક “દા’વતે ઈસ્લામી” કે મ-દની કામ કા આગાઝ અપને ચન્દ રુ-ફકા કે સાથ ક્રિયા. આપ **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَةِ** ખૌફે ખુદા વ ઈશકે મુસ્તફા, જઝબએ ઈત્તિબાએ કુરઆનો સુન્નત, જઝબએ એહ્યાએ સુન્નત, ઝોહ્દો તકવા, અફ્વો દર ગુઝર, સબ્ર વ શુક, આજિઝી વ ઈન્કિસારી, સા-દગી, ઈખ્લાસ, હુસ્ને અખ્લાક, દુન્યા સે બે રગ્બતી, હિફાઝતે ઈમાન કી ફિક, ફરોગે ઈલ્મે દીન, ખૈર ખ્વાહિયે મુસ્લિમીન જૈસી સિફાત મેં યાદગારે અસ્લાફ હેં. આપ **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَةِ** ને ઈસ મ-દની તહરીક “દા’વતે ઈસ્લામી” કે ઝરીએ લાખોં મુસલ્માનોં બિલ ખુસૂસ નૌ જવાન ઈસ્લામી ભાઈયોં ઔર બહનોં કી ઝિન્દગિયોં મેં મ-દની ઈન્કિલાબ બરપા કર દિયા, કઈ બિગડે હુએ નૌ જવાન તૌબા કર કે રાહે રાસ્ત પર આ ગએ, બે નમાઝી ન સિફ નમાઝી બલકે નમાઝેં પઢાને વાલે (યા’ની ઈમામે મસ્જિદ) બન ગએ, માં બાપ સે ના ઝૈબા રવચ્યા ઈખ્તિયાર કરને વાલે બા અદબ હો ગએ, કુફ કે અંધેરોં મેં ભટકને વાલોં કો નૂરે ઈસ્લામ નસીબ હુવા, યૂરોપી મુમાલિક કી રંગીનિયોં કો દેખને કે ખ્વાહિશ મન્દ કા’બએ મુશરફા વ ગુમ્બદે ખઝરા કી ઝિયારત કે લિયે બે કરાર રહને લગે, દુન્યા કે બે જા ગમોં મેં ઘુલને વાલે ફિકે આખિરત કી મ-દની સોચ કે હામિલ બન ગએ, ફોહ્શ રસાઈલ ઔર ફૂહડ ડાઈજસ્ટોં કે શાઈકીન ઉ-લમાએ અહલે સુન્નત **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَةِ** કે રસાઈલ ઔર દીગર દીની કુતુબ કા મુતાલઆ કરને લગે, તફરીહ કી ખાતિર સફર કે આદી મ-દની કાફિલોં મેં આશિકાને રસૂલ કે હમરાહ રાહે ખુદા મેં સફર કરને વાલે બન ગએ ઔર મહ્ઝ દુન્યા કી દૌલત ઈકઠ્ઠી કરને કો મક્સદે હયાત સમઝને વાલોં ને ઈસ મ-દની મક્સદ કો અપના લિયા કે “મુઝે અપની ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરની હે.” **إِنَّ كَلِمَةَ اللَّهِ تَرْوَعُ**

(1) 150 मुमालिक : **أَحْمَدُ لِلَّهِ كَرِيمًا** तब्लीगे कुरआनो सुन्नत की आलमगीर गैर सियासी तहरीक “दा’वते इस्लामी” ता हमे तहरीर दुन्या के तकरीबन 150 मुमालिक में अपना पैगाम पढोंया युकी है और आगे क्यू जारी है.

(2) गैर मुस्लिमों में तब्लीग : लाओं बे अमल मुसल्मान, नमाज़ी और सुन्नतों के आदी बन युके हैं. मुत्तलिक मुमालिक में गैर मुस्लिम भी मुबत्लिगीने दा’वते इस्लामी के छाथों मुशरफ़ ब इस्लाम छोते रहते हैं.

(3) म-दनी काइले : “आशिकाने रसूल” के सुन्नतों की तरबियत के बे शुमार म-दनी काइले मुल्क ब मुल्क शहर ब शहर और करिया ब करिया सफ़र कर के इल्मे दीन और सुन्नतों की बहारें लुटा रहे और नेकी की दा’वत की धूमें मया रहे हैं.

(4) म-दनी तरबियत गाहें : मु-तअदिद मकामात पर तरबियत गाहें काईम हैं जिन में दूरो नज़दीक से इस्लामी भाई आ कर कियाम करते, आशिकाने रसूल की सोडबत में सुन्नतों की तरबियत पाते और फिर कुर्बो जवार में जा कर “नेकी की दा’वत” के म-दनी कूल मडकाते हैं.

(5) मसाजिद की ता’मीर : के लिये “मजलिसे जुदामुल मसाजिद” काईम है, मुल्क व बैरने मुल्क मु-तअदिद मसाजिद की ता’मीरात का हर वक्त सिखिसला रहता है, कई शहरों में म-दनी मराकिज बनाम “इज़ाने मदीना” की ता’मीरात का काम भी जारी है.

(6) आइम्मअे मसाजिद : बे शुमार मसाजिद के इमाम व मुअज़्ज़नीन और भादिमीन के तकरूर के साथ साथ मुशा-हरे (तन-ज्वाहों) की अदाअेगी का भी सिखिसला है.

(7) गूंगे, बहरे और नाबीना (जुसूसी इस्लामी भाई) : इन के अन्दर भी म-दनी काम छो रहा है और इन के म-दनी काइले भी सफ़र करते रहते हैं. नीज़ नाबीना और गूंगे बहरों में “म-दनी काम” बढ़ाने के लिये इशारों की ज़बान सिखाने के लिये उमूमी या’नी नोर्मल

ईस्लामी भाईयों में वक्तन इ वक्तन 30, 30 दिन के कोर्सिज बनाम “कुईले मदीना कोर्स” करवाये जाते हैं.

क्रिस्थेन का कबूले इस्लाम

आबुल मदीना (करायी) 2007 सि. ई. में राहे पुदा عَزَّوَجَلَّ में सफ़र करने वाले नाबीना ईस्लामी भाईयों का अेक म-दनी काईला मत्वूबा मस्जिद तक पछोंयने के लिये बस में सुवार हुवा. उस म-दनी काईले में यन्ट उमूमी (या'नी अंपियारे) ईस्लामी भाई भी शामिल थे. अभीरे काईला ने बराबर बैठे शप्स पर ईन्डिरादी कोशिश करते हुअे उस का नाम वगैरा मा'लूम किया तो वोड कलने लगा : “मैं क्रिस्थेन हूं, मैं ने मजहबे ईस्लाम का मुता-लआ किया है और इस मजहब से मु-तअस्सिर भी हूं मगर डी जमाना मुसल्मानों का बिगडा हुवा किरदार मेरे लिये कबूले ईस्लाम की राह में रुकावट है, मगर मैं देप रहा हूं के आप लोग अेक जैसे (सफ़ेद) लिबास में मल्बूस हैं, बस में यढे और बुलन्ट आवाज से सलाम किया और हैरत तो इस बात की है के आप के साथ नाबीना अशबास ने भी सर पर सज्ज ईमामा और सफ़ेद लिबास को अपना रभा है, इन सब के येडरों पर दाढी भी है.”

उस की गुफ़्त-गू सुनने के आ'द अभीरे काईला ने उसे मुप्तसर तौर पर “मजलिसे पुसूसी ईस्लामी भाई” के आरे में बताया. फिर शैभे तरीकत अभीरे अहले सुन्नत صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ की दीने ईस्लाम के लिये की जाने वाली अजीम बिदमात का तजकिरा किया और दा'वते ईस्लामी के म-दनी माहोल का तआरुफ़ भी करवाया. फिर उस से कडा के “येड नाबीना ईस्लामी भाई उन्ही दुन्यादार मुसल्मानों (जिन्हें देप कर आप ईस्लाम कबूल करने से कतरा रहे हैं) की ईस्लाह के लिये निकले हैं.” येड बात सुन कर वोड ईतना मु-तअस्सिर हुवा के कलिमा पढ कर मुसल्मान हो गया.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

(8) જેલખાને : કેદિયોં કી તા'લીમ વ તરબિય્યત કે લિયે જેલખાનોં મેં ભી મ-દની કામ કી તરકીબ હૈ. કરાચી સેન્ટ્રલ જેલ મેં કેદિયોં કો આલિમ બનાને કે લિયે જામિઅતુલ મદીના કા ભી સિલ્સિલા હૈ. કઈ ડાકૂ ઓર જરાઈમ પેશા અફરાદ જેલ કે અન્દર હોને વાલે મ-દની કામોં સે મુ-તઅસ્સિર હો કર તાઈબ હોને કે બા'દ રિહાઈ પા કર આશિકાને રસૂલ કે સાથ મ-દની કાફિલોં કે મુસાફિર બનને ઓર સુન્નતોં ભરી ઝિન્દગી ગુઝારને કી સઆદત પા રહે હૈં, આ-તશીં અસ્લિહે કે ઝરીએ અંધાધુંદ ગોલિયાં બરસાને વાલે અબ સુન્નતોં કે મ-દની ફૂલ બરસા રહે હૈં ! મુબલ્લિગીન કી ઈન્કિરાદી કોશિશોં કે બાઈસ કુફ્ફાર કેદી ભી મુશર્રફ બ ઈસ્લામ હો રહે હૈં.

મ-દની મહબૂબ કી મુલ્કોં કા અસીર

દા'વતે ઈસ્લામી કે વસીઅ દાઈરએ કાર કો બ હુસ્નો ખૂબી ચલાને કે લિયે મુખ્તલિફ મુલ્કોં ઓર શહરોં મેં મુ-તઅદિદ મજલિસ બનાઈ જાતી હૈં. મિન જુમ્લા મજલિસે રાબિતા બિલ ઉ-લમાએ વલ મશાઈબ ભી હૈ જો કે અક્સર ઉ-લમાએ કિરામ પર મુશ્તમિલ હૈ. ઈસ મજલિસ કે ઈસ્લામી ભાઈ મશહૂર દીની દર્સગાહ જામિઆ રાશિદિયા (પીર જો ગોઠ બાબુલ ઈસ્લામ સિન્ધ) તશરીફ લે ગએ. બર સબીલે તઝકિરા જેલખાનોં મેં દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની કામ કી બાત ચલી તો વહાં કે શૈખુલ હદીસ સાહિબ કુછ ઈસ તરહ ફરમાને લગે, જેલખાનોં કે મ-દની કામ કી તાબનાક મ-દની કારકદગી મેં ખુદ આપ કો સુનાતા હૂં, પીર જો ગોઠ કે નવાહ મેં એક ડાકૂ ને તબાહી મચા રખી થી, મેં ઉસ કો જાનતા થા, આએ દિન પોલીસ કે સાથ ઉસ કી આંખ મિચોલી જારી રહતી, કઈ બાર ગરિફતાર ભી હુવા મગર અ-સરો રુસૂખ ઈસ્તિ'માલ કર કે છૂટ ગયા. આબિરશ કિસી જુર્મ કી પાદાશ મેં બાબુલ મદીના કરાચી કી પોલીસ કે હથ્થે ચઢ ગયા, સજા હુઈ ઓર જેલ મેં ચલા ગયા. સજા કાટ લેને કે બા'દ

રિહાઈ મિલને પર મુઝ સે મિલને આયા. મેં પહલી નઝર મેં ઉસ કો પહયાન ન સકા ક્યૂંકે મેં ને ઈસ કો દાઢી મુંડા ઔર સર બરહના દેખા થા મગર અબ ઈસ કે ચેહરે પર મીઠે મીઠે આકા મદીને વાલે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી મહબ્બત કી નિશાની નૂરાની દાઢી જગમગા રહી થી, સર પર સબ્જ સબ્જ ઈમામા શરીફ કા તાજ અપની બહારેં લુટા રહા થા, પેશાની પર નમાઝોં કા નૂર નુમાયાં નઝર આ રહા થા. મેરી હૈરત કા તિલિસ્મ તોડતે હુએ વોહ બોલા, કેદ કે દૌરાન જેલ કે અન્દર مُؤَمِّدٌ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ મુઝે દા'વતે ઈસ્લામી કા મ-દની માહોલ મુયસ્સર આ ગયા ઔર આશિકાને રસૂલ કી ઈન્કિરાદી કોશિશ કી બ-ર-કત સે મેં ને ગુનાહોં કી બેરિયાં કાટ કર અપને આપ કો મ-દની મહબૂબ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી સુલ્હોં કા અસીર બના લિયા.

રહમતોં વાલે નબી કે ગીત જબ ગાતા હૂં મેં ગુમ્બદે બઝરા કે નઝઝારોં મેં ખો જાતા હૂં મેં જાગોં તો જાગોં કહાં મેં કિસ કા ઢૂંઢૂં આસરા લાજ વાલે લાજ રખના તેરા કહલાતા હૂં મેં صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ!

(9) ઈજતિમાઈ એ'તિકાફ : દુન્યા કી બે શુમાર મસાજિદ મેં માહે ર-મઝાનુલ મુબારક કે 30 દિન ઔર આખિરી અ-શરે મેં ઈજતિમાઈ એ'તિકાફ કા એહતિમામ કિયા જાતા હૈ. ઈન મેં હઝારહા ઈસ્લામી ભાઈ ઈલ્મે દીન હાસિલ કરતે, સુન્નતોં કી તરબિય્યત પાતે હેં. નીઝ કઈ મો'તકિફીન ચાંદ રાત હી સે આશિકાને રસૂલ કે સાથ સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે મ-દની કાફિલોં કે મુસાફિર બન જાતે હેં.

એ'તિકાફ કી બ-ર-કત સે સારા ખાનદાન મુસલમાન હો ગયા

એક ઈસ્લામી ભાઈ કે બયાન કા ખુલાસા હૈ કે કલ્યાન (મહારાષ્ટ્ર, અલ હિન્દ) કી મેમન મસ્જિદ મેં તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક, દા'વતે ઈસ્લામી કી જાનિબ સે ર-મઝાનુલ મુબારક (1426 સિ. હિ. બ મુતાબિક 2005 ઈ.) મેં હોને વાલે ઈજતિમાઈ એ'તિકાફ મેં એક નૌ મુસ્લિમ ને (જો કે કુછ અર્સા કબ્લ

એક મુબલ્લિગે દા'વતે ઇસ્લામી કે હાથોં મુસલ્માન હુએ થે) એ'તિકાફ કી સઆદત હાસિલ કી. સુન્નતોં ભરે બયાનાત, કેસિટ ઇજતિમાઆત ઓર સુન્નતોં ભરે હલ્કોં ને ઉન પર ખૂબ મ-દની રંગ ચઢાયા, એ'તિકાફ કી બ-ર-કત સે દીન કી તબ્લીગ કે અઝીમ જઝબે કા રોશન ચરાગ ઉન કે હાથોં મેં આ ગયા ચૂકે ઉન કે ઘર કે દીગર અફરાદ અભી તક કુફ કી અંધેરી વાદિયોં મેં ભટક રહે થે ચુનાન્થે એ'તિકાફ સે ફારિગ હોતે હી ઉન્હોં ને અપને ઘર વાલોં પર કોશિશ શુરૂઅ કર દી, દા'વતે ઇસ્લામી કે મુબલ્લિગીન કો અપને ઘર બુલવા કર દા'વતે ઇસ્લામ પેશ કરવાઈ. **وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ** વાલિદૈન, દો બહનોં ઓર એક ભાઈ પર મુશ્તમિલ સારા ખાનદાન મુસલ્માન હો ગયા ફિર સિલ્સિલએ આલિય્યા કાદિરિય્યા ર-ઝવિય્યા મેં દાખિલ હો કર હુઝૂરે ગૌસે પાક **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الرَّزَّاقِ** કા મુરીદ બન ગયા.

વલ્વલા દીં કી તબ્લીગ કા પાઓગે મ-દની માહોલ મેં કર લો તુમ એ'તિકાફ ફઝલે રબ સે ઝમાને પે છા જાઓગે મ-દની માહોલ મેં કર લો તુમ એ'તિકાફ

(ફેઝાને સુન્નત, બાબ : ફેઝાને ર-મઝાન, જિ. 1, સ. 1470)

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ શૈખે તરીકત અમીરે અહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી શ-રફે બૈઅત કી બ-ર-કત સે લાખોં મુસલ્માન ગુનાહોં ભરી ઝિન્દગી સે તાઈબ હો કર અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** કે અહકામ ઓર ઉસ કે પ્યારે હબીબે લબીબ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી સુન્નતોં કે મુતાબિક પુર સુકૂન ઝિન્દગી બસર કર રહે હેં. ખૈર ખ્વાહિયે મુસ્લિમ કે મુકદ્દસ જઝબે કે તહ્ત હમારા મ-દની મશ્વરા હે કે અગર આપ અભી તક કિસી જામેએ શરાઈત પીર સાહિબ સે બૈઅત નહીં હુએ તો શૈખે તરીકત અમીરે અહલે સુન્નત **وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ** કે હુયૂઝો બ-રકાત સે મુસ્તફીદ હોને કે લિયે ઇન સે બૈઅત હો જાઈયે. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** દુન્યા વ આખિરત મેં કામ્યાબી વ સુખ-રૂઈ નસીબ હોગી.

મુરીદ બનને કા તરીકા

અગર આપ મુરીદ બનના યાહતે હૈં, તો અપના ઔર જિન કો મુરીદ યા તાલિબ બનવાના યાહતે હૈં ઉન કા નામ નીચે તરતીબ વાર મઅ વલ્દિય્યત વ ઉમ્મ લિખ કર “મજલિસે મક્તૂબાતો તા’વીઝાતે અત્તારિય્યા, ફૈઝાને મદીના, ત્રી કોનિયા બગીચે કે પાસ, મિરઝાપૂર અહમદઆબાદ, ગુજરાત.” કે પતે પર રવાના ફરમા દેં, તો بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ઉન્હેં ભી સિલ્સિલએ કાદિરિય્યા ર-ઝવિય્યા અત્તારિય્યા મેં દાખિલ કર લિયા જાએગા. (પતા ઇંગ્રેઝી કે કેપીટલ હુરૂફ મેં લિખેં)

E.Mail:Attar@dawateislami.net

(10) હફતાવાર, (11) સૂબાઈ ઔર (12) હજ કે બા’દ સબ સે બડા સુન્નતોં ભરા ઇજતિમાઅ : દુન્યા કે મુખ્તલિફ મુમાલિક મેં હઝારોં મકામાત પર હોને વાલે હફતાવાર સુન્નતોં ભરે ઇજતિમાઆત કે ઇલાવા આલમી ઔર સૂબાઈ સત્હ પર ભી સુન્નતોં ભરે ઇજતિમાઆત હોતે હૈં. જિન મેં હઝારોં, લાખોં આશિકાને રસૂલ શિર્કત કરતે હૈં ઔર ઇજતિમાઅ કે બા’દ ખુશ નસીબ ઇસ્લામી ભાઈ સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે મ-દની કાફિલોં કે મુસાફિર ભી બનતે હૈં. મદીનતુલ ઔલિયા મુલતાન શરીફ (પાકિસ્તાન) મેં વાકેઅ સહરાએ મદીના કે કસીર રકબે પર હર સાલ ૩ દિન કા બૈનલ અક્વામી સુન્નતોં ભરા ઇજતિમાઅ હોતા હૈ, જિસ મેં દુન્યા કે કઈ મુમાલિક સે મ-દની કાફિલે શિર્કત કરતે હૈં. બિલા શુબા યેહ મુસલ્માનોં કા હજ કે બા’દ સબ સે બડા સુન્નતોં ભરા ઇજતિમાઅ હોતા હૈ.

નશે કી આદત છૂટ ગઈ

નવાબ શાહ (સિન્ચ) કે મુકીમ ઇસ્લામી ભાઈ કે બયાન કા ખુલાસા હૈ કે દા’વતે ઇસ્લામી કે સુન્નતોં ભરે બૈનલ અક્વામી ઇજતિમાઅ કી તય્યારિયાં ઝોરો શોર સે જારી થી. મુશ્કબાર મ-દની માહોલ કી તરબિય્યત કી બદૌલત મેરા ભી નેકી કી દા’વત આમ કરને કા ઝેહન થા યુનાન્ચે મેં ને એક નૌ જવાન કો ઇજતિમાઅ કી દા’વત પેશ કી તો કહને લગે : ભાઈ મેં કિસી વજહ સે ઇજતિમાઅ મેં નહીં જા સકતા. મેં ને

अल्लाह عَلَّوَجَلَّ کا نام لیا اور نیک سکر اور نیک ઈજતિમાઆત કે ફઝાઈલ બતાને શુરૂઅ કર દિયે. રબ તઆલા કો ઉસ કા ભલા મક્સૂદ થા. વોહ નૌ જવાન તય્યાર હો ગયા ઓર હમ સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ કી બહારોં લૂટને કે લિયે ઈજતિમાઅ મેં પહોંચ ગએ. કુછ દેર તક તો ઠીકઠાક ચલા ફિર અચાનક ઉસ નૌ જવાન કી હાલત ગૈર હોને લગી ઓર ઉસ ને વાપસી કી ઠાન લી લેકિન આરિઝી ઈલાજ ઓર ઈસ્લામી ભાઈયોં કી ઈન્ફિરાદી કોશિશ કી બદૌલત વોહ મુત્મઈન હો ગયા. ઈજતિમાઅ કી પુરકૈફ બહારોં મેં ઉસ નૌ જવાન ને ખૂબ ખૂબ ઈક્તિસાબે ફેઝ કિયા ઓર ખૂબ રો રો કર દુઆએં માંગીં. ઈખ્તિતામે ઈજતિમાઅ પર હમ ઘર આ ગએ. ફિર કુછ માહ બા'દ ઉસ નૌ જવાન સે મુલાકાત હુઈ તો ઉસ નૌ જવાન સે હાલ અહવાલ પૂછા, ઉસ ને હૈરત અંગેઝ બાત બતાઈ કે દર અસ્લ મુઝે નશે કી લત પડ ગઈ થી, બિગૈર ઈન્જેક્શન લગાએ સુકૂન નહીં મિલતા થા, મુંહ લગી ચીઝ છોડના દુશ્વાર તરીન થા, **अल्लाह** عَلَّوَجَلَّ આપ કા ભલા કરે કે મુઝે ઈજતિમાઅ મેં લે ગએ **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَّوَجَلَّ** જબ સે સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ સે વાપસી હુઈ હૈ **अल्लाह** عَلَّوَجَلَّ કે ફઝલો કરમ સે મુઝે નશે કી લા'નત સે છુટકારા નસીબ હો ગયા હૈ. ન સિર્ફ સિહ્હત સંભલ ગઈ બલકે મેરે ઓર બહુત સે બિગડે કામ ભી સંવર ગએ હૈં.

(13) ઈસ્લામી બહનોં મેં મ-દની ઈન્કિલાબ : ઈસ્લામી બહનોં કે ભી શર-ઈ પર્દે કે સાથ મુ-તઅદિદ મકામાત પર હફતાવાર સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઆત હોતે હૈં. લા તા'દાદ બે અમલ ઈસ્લામી બહનેં બા અમલ, નમાઝી ઓર મ-દની બુરકઓં કી પાબન્દ હો ચુકી હૈં. દુન્યા કે મુખ્તલિફ મમાલિક મેં ઘરોં કે અન્દર ઈન કે તકરીબન રોઝાના હઝારોં મદારિસ બનામ મદ્ર-સતુલ મદીના (બાલિગાત) ભી લગાએ જાતે હૈં, એક અન્દાઝે કે મુતાબિક તા દમે તહરીર પાકિસ્તાન ભર મેં ઈસ્લામી બહનોં કે 3268 મદ્રસે તકરીબન રોઝાના લગતે હૈં જિન મેં 40453 ઈસ્લામી બહનેં કુરઆને પાક, નમાઝ ઓર સુન્નતોં કી મુફ્ત તા'લીમ

पार्ती और दुआओं याद करती हैं. **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** जिम्मेदार ईस्लामी बहनों की म-दनी तरबियत के लिये मुल्क के मुप्तलिफ् मकामात पर “कुरआनो उदीस कोर्स” और आबुल मदीना (कराची) में 12 दिन के तरबियती कोर्स और काफ़िला कोर्स की ल्मी तरकीब होती है.

में ईशान अबल थी

आबुल मदीना (कराची) की अक ईस्लामी बहन का बयान कुछ यूं है : दा'वते ईस्लामी की अ-र-कतें पाने से कब्ल मैं अक ईशान अबल लउकी थी. आल कटवाना, लम्बे लम्बे नापुन रभना, लवंं बनवाना, अर्क अर्क व युस्त लिआस पहन कर दृपट्टा गले में लटका कर तफ़रीह गाडों में घूमना फ़िरना मेरा काम था. गाने सुनने का तो अैसा शौक था के छोटा सा रेडियो मेरे पास रहता जिसे मैं हर वक्त ओन रभती. शादियों में ढोलक बजती, गाने गाती थी. मुझे अपनी जिन्दगी बडी पुर लुफ़ और आ रौनक लगती थी मगर नही जानती थी के येह अन्दाजे जिन्दगी कब्रो उशर में मेरी परेशानी का सबब बन सकता है. बिल आबिर मुझे ढंग से जने का सलीका आ गया. येह सलीका मुझे “ईआने मदीना” में होने वाले दा'वते ईस्लामी के ईस्लामी बहनों के हफ़तावार सुन्नतों लमेरे ईजतिमाअ से मिला. मैं म-दनी माडोल से अैसी मु-तअस्सिर लुई के क्या जैली सत्ह का ईजतिमाअ क्या शहर सत्ह का ! हर ईजतिमाअ में शिर्कत को अपना मा'मूल बना लिया. बयान कर्दा गुनाहों से बयने पर ईस्तिकामत नसीब हो गई. शर-ई पर्दा करने के लिये म-दनी बुरकअ अपने लिआस का लिस्सा बना लिया. मद्र-सतुल मदीना (दिल बनात) में दाबिला ले कर तजवीद से कुरआने पाक पढना न सिर्फ़ सीप लिया बल्के मुअद्लिमा (या'नी दूसरों को सिपाने वाली) बन गई. ता दमे तहरीर दा'वते ईस्लामी के जैली सत्ह के सुन्नतों लमेरे ईजतिमाअ की जिम्मेदार हूं. **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ** मुज रू सियाह को दा'वते ईस्लामी के “म-दनी माडोल” में ईस्तिकामत नसीब इरमाअे.

اٰمِيْنَ بِجَاةِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ

अव्हाड करम अैसा करे तुज पे जडां में

अै दा'वते ँस्वामी तेरी धूम मयी डो

(14) म-दनी ँन्आमात : ँस्वामी आँयों और ँस्वामी बडनों और त-लबा को इराँज व वाजिआत, सुनन व मुस्तडब्आत और अड्वाकियात का पाबन्द बनाने और मोडलिकात (या'नी डलाकत में डलने वाले आ'माल) से बयाने के लिये म-दनी ँन्आमात की सूरत में अेक निआमे अमल दिया गया है. बे शुमार ँस्वामी आँ, ँस्वामी बडनें और त-लबा "म-दनी ँन्आमात" के मुताबिक अमल कर के रोजाना सोने से कड्ल "इँके मदीना" या'नी अपने आ'माल का ज़अेजा ले कर जेबी साँज रिसाले में दिये गअे आने पुर करते हैं.

म-दनी ँन्आमात किस के लिये कितने ?

मीठे मीठे ँस्वामी आँयों ! ँस पुर कितन दौर में आसानी से नेकियां करने और गुनाडों से बयने के तरीकअे कार पर मुश्तमिल शरीअत व तरीकत का ज़अेअ मजमूआ बनाम "म-दनी ँन्आमात" ब सूरते सुवालात मुरतब किया गया है. ँस्वामी आँयों के लिये 72, ँस्वामी बडनों के लिये 63, त-ल-बअे ँल्मे दीन के लिये 92, दीनी तालिआत के लिये 83, म-दनी मुन्नों और म-दनी मुन्नियों के लिये 40, जब के पुसूसी ँस्वामी आँयों (या'नी गूगे बडरों) के लिये 27 म-दनी ँन्आमात हैं.

रोजाना इँके मदीना करने का ँन्आम

अेक ँस्वामी आँ की तडरीर का पुलासा है : $\text{أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ}$ मुजे म-दनी ँन्आमात से प्यार है और रोजाना इँके मदीना करने का मेरा मा'मूल है. अेक बार मैं तडलीगे कुरआनो सुन्नत की आलमगीर गैर सियासी तडरीक, दा'वते ँस्वामी के सुन्नतों की तरबियत के म-दनी काइले में आशिकाने रसूल के साथ सूबअे बलूचिस्तान (पाकिस्तान) के सइर पर था. ँसी दौरान मुज गुनडगार पर आबे करम पुल गया. डुवा यूं के रात को जब सोया तो किस्मत अंगडई ले

कर जाग उठी, जनाबे रिसालत मआब صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ में तशरीफ़ ले आये, अम्नी जल्दों में गुम था के लबलाये मुबा-रका को जुम्बिश हुँ और रहमत के फूल उड़ने लगे, अल्फ़ाज़ कुहू यूं तरतीब पाये : जो म-दनी काफ़िले में रोज़ाना फ़िके मदीना करते हैं मैं उन्हें अपने साथ जन्नत में ले जाऊँगा.

शुक्रिया क्यूंकर अदा हो आप का या मुस्तफ़ा
के पडोसी भुल्ल में अपना बनाया शुक्रिया
صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

(क़ैजाने सुन्नत, बाब : क़ैजाने र-मजान, इजायले र-मजान शरीफ़, जि. 1, स. 139)

(15) म-दनी मुजा-करात : बसा अवकात “म-दनी मुजा-करात” के इजतिमाआत का इन्फ़ाक़ भी होता है जिन में अकाइद व आ'माल, शरीअत व तरीक़त, तारीख़ व सीरत, तिबाअत व इ़दानिय्यत वगैरा मुफ्तलिफ़ मौजूआत पर पूछे गये सुवालात के जवाबात दिये जाते हैं. (येह जवाबात भुद अमीरे अहले सुन्नत عَلَيْهِ السَّلَام देते हैं)

(16) हुज्जाज की तरबिय्यत : उज के मौसिमे बहार में हाजि केम्पों में मुबद्लिगीने दा'वते इस्लामी हाजियों की तरबिय्यत करते हैं. उज व ज़ियारते मदीनअ मुनव्वरह में रहनुमाई के लिये मदीने के मुसाफ़िरों को मक-त-अतुल मदीना की मत्बूआ उज की किताब “रफ़ीकुल उ-रमैन” भी मुफ़्त पेश की जाती है.

(17) ता'लीमी इदारे : ता'लीमी इदारों म-सलन दीनी मदारिस, स्कूल्ज़, कॉलेजिज़ और यूनीवर्सिटीज़ के असातिज़ा व त-लबा को भीठे भीठे आका मदीने वाले मुस्तफ़ा صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ की सुन्नतों से इ़शनास करवाने के लिये भी म-दनी काम हो रहा है. बे शुमार त-लबा सुन्नतों त्बरे इजतिमाआत में शिर्कत करते हैं नीज़ म-दनी काफ़िलों के मुसाफ़िर भी बनते रहते हैं, الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ मु-तअद्विद हुन्न्यवी उलूम के दिल्दादा बे अमल त-लबा, नमाज़ी और सुन्नतों के आदी हो गये.

(18) **जामिअतुल मदीना** : मुल्क व बैरने मुल्क कसीर जामिआत बनाम “जामिअतुल मदीना” काँम हैं ँन के ङरीअे ला ता’दाद ँस्लामी भाँयों को (इस्बे ङररत कियाम व तआम की सडूलतों के साथ) “दर्स निजामी” (या’नी आलिम कोर्स) और ँस्लामी बहनों को “आलिमा कोर्स” की मुफ्त ता’लीम दी जाती है. अहले सुन्नत के मदारिस के मुल्क गीर ँदारे तन्जीमुल मदारिस (पाकिस्तान) की जानिब से लिये जाने वाले ँम्तिहानात में बरसों से तकरीबन हर साल “दा’वते ँस्लामी” के जामिआत के त-लबा और तालिबात पाकिस्तान में नुमायां काम्याबी हासिल कर के बसा अवकात अव्वल, हुवुम और सिवुम पोजीशन हासिल करते हैं.

(19) **मद्र-सतुल मदीना** : अन्दरने व बैरने मुल्क डिफ्जो नाजिरा के ला ता’दाद मदारिस बनाम “मद्र-सतुल मदीना” काँम हैं. पाकिस्तान में ता दमे तहरीर कमो बेश 72 हजार म-दनी मुन्ने और म-दनी मुन्नियों को डिफ्ज व नाजिरा की मुफ्त ता’लीम दी जा रही है.

(20) **मद्र-सतुल मदीना (बालिगान)** : ँसी तरह मुफ्तलिफ् मसाजिद वगैरा में उमूमन बा’द नमाजे ँशा हजारहा मद्र-सतुल मदीना की तरकीब छोती है जिन में ँस्लामी भाँ सहीड मभारिज से हुइफ् की दुरुस्त अदाअेगी के साथ कुरआने करीम सीपते और दुआअें याद करते, नमाजें वगैरा दुरुस्त करते और सुन्नतों की ता’लीम मुफ्त हासिल करते हैं.

(21) **शिफाफाने** : महदूद पैमाने पर शिफाफाने बी काँम हैं जहां बीमार त-लबा और म-दनी अमले का मुफ्त ँलाज किया जाता है, ङररतन दाबिल बी करते हैं नीज इस्बे ङररत बडे अस्पतालों के ङरीअे बी ँलाज की तरकीब बनाँ जाती है.

(22) **तभस्सुस फ़िल फ़िक्ड** : या’नी “मुफ्ती कोर्स” और “तभस्सुस फ़िल हुनून” का बी सिव्सिला है जिस में मु-तअदिद उ-लमाअे किराम ँफ्ता की तरबियत और मप्सूस ँल्मी हुनून की महारत पा रहे हैं.

(23) शरीअत कोर्स व तिज्जरत कोर्स : ज़रूरिय्याते दीन से ३ शनास करवाने के लिये वक्तन इ वक्तन मुफ्तलिफ़ कोर्सिज़ करवाये जाते हैं म-सलन अपनी नौईय्यत का मुन्फ़रिद “शरीअत कोर्स” और “तिज्जरत कोर्स” वगैरा.

(24) मजलिसे तहकीकाते शर-ईय्या : मुसल्मानों को पेश आ-मदा जदीद मसाईल के हल के लिये मजलिसे तहकीकाते शर-ईय्या मसज़ूफ़े अमल है जो के दा'वते ईस्लामी के मुबद्विलीन उ-लमा व मुफ़्तियाने किराम पर मुश्तमिल है.

(25) दारुल ईफ़ता अहले सुन्नत : मुसल्मानों के शर-ई मसाईल के हल के लिये मु-तअद्विद “दारुल ईफ़ता” काईम किये गये हैं जहां दा'वते ईस्लामी के मुबद्विलीन मुफ़्तियाने किराम, बिल मुशाफ़ा, तहरीरी और मक्तूबात के जरीअे शर-ई मसाईल का हल पेश कर रहे हैं. अक्सर इतावा कम्प्यूटर पर कम्पोज़ कर के दिये जाते हैं.

(26) ईन्टरनेट : ईन्टरनेट की वेब साईट www.dawateislami.net के जरीअे दुन्या भर में ईस्लाम का पैगाम आम किया जा रहा है.

(27) छाथों छाथ दारुल ईफ़ता अहले सुन्नत : दा'वते ईस्लामी की वेब साईट www.dawateislami.net में दारुल ईफ़ता अहले सुन्नत पर दुन्या भर के मुसल्मानों की तरफ़ से पूछे जाने वाले मसाईल का हल बताया जाता, कुफ़्फ़ार के ईस्लाम पर अे'तिराज़ात के जवाबात दिये जाते और ईन को ईस्लाम की दा'वत पेश की जाती है. नीज़ दुन्या भर से किये जाने वाले सुवालात के रात दिन छाथों छाथ फ़ोन पर जवाबात दिये जाते हैं. (वोड फ़ोन नम्बर येह है : 0092-21-34940443)

(28, 29) मक-त-बतुल मदीना और अल मदीनतुल ईल्मिय्या : ईन दोनों ईदारों के जरीअे सरकारे आ'ला हज़रत عَلَيْهِ رَحْمَةُ رَبِّ الْعَالَمِينَ और दीगर उ-लमाअे अहले सुन्नत की किताबें जेवरे तब्ज़ से आरास्ता हो कर लाभों लाभ की ता'दाद में अवाम के छाथों में पछोंय कर सुन्नतों के इल पिला रही हैं. 'اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ' दा'वते ईस्लामी के अपने प्रेस

(press) ભી કાઈમ હૈં. નીઝ સુન્નતોં ભરે બયાનાત ઓર મ-દની મુઝા-કરાત કી લાખોં કેસિટૈં (ઓડિયો, વીડિયો) ભી દુન્યા ભર મેં પહોંચીં ઓર પહોંચ રહી હૈં.

(30) મજલિસે તફ્તીશે કુતુબો રસાઈલ : ગૈર મોહતાત કુતુબ છાપને કે સબબ ઉમ્મતે મુસ્લિમા મેં ફૈલને વાલી ગલત ફહમિયોં ઓર શર-ઈ ગ-લતિયોં કે સદ્દે બાબ કે લિયે “મજલિસે તફ્તીશે કુતુબો રસાઈલ” કાઈમ હૈ જો મુસન્નિફીન વ મુઅલ્લિફીન કી કુતુબ કો અકાઈદ, કુફ્રિયાત, અખ્લાકિયાત, અ-રબી ઈબારાત ઓર ફિક્હી મસાઈલ કે હવાલે સે મુલા-હઝા કર કે સનદ જારી કરતી હૈ.

(31) મુખ્તલિફ કોર્સિઝ : મુબલ્લિગીન કી તરબિય્યત કે લિયે મુખ્તલિફ કોર્સિઝ કા એહતિમામ કિયા જાતા હૈ મ-સલન 41 દિન કા મ-દની કાફિલા કોર્સ, 63 દિન કા તરબિય્યતી કોર્સ, ગૂંગે બહરોં કે લિયે 30 દિન કા કુફ્લે મદીના કોર્સ, ઈમામત કોર્સ ઓર મુદર્રિસ કોર્સ. ઈસી તરહ સ્કૂલ વ કોલેજ ઓર જામિઆત કે ત-લબા કે લિયે ઘુટ્ટિયોં કે દૌરાન મુખ્તલિફ કોર્સિઝ કરાએ જાતે હૈં મ-સલન દૌરએ સર્ફ વ નહ્વ, અ-રબી તક્લુમ કોર્સ, ઈલ્મે તૌકીત કોર્સ, કમ્પ્યૂટર કોર્સ વગૈરહુમ.

(32) ઈસાલે સવાબ : અપને મર્હૂમ અઝીઝોં કે નામ ડલવા કર ફૈઝાને સુન્નત, નમાઝ કે અહકામ ઓર દીગર છોટી બડી કિતાબેં તક્સીમ કરને કે ખ્વાહિશ મન્દ ઈસ્લામી ભાઈ મક-ત-બતુલ મદીના સે રાબિતા કરતે હૈં.

(33) મક-ત-બતુલ મદીના કે બસ્તે : શાદી બિયાહ વ દીગર ખુશી વ ગમી કે મવાકેઅ પર અહલે ખાના કી તરફ સે મુફ્ત કિતાબેં બાંટને કે લિયે મક-ત-બતુલ મદીના કે બસ્તે લગાએ જાતે હૈં યેહ ખિદમત મક્તબે કા મ-દની અમલા ખુદ પેશ કરતા હૈ આપ સિર્ફ રાબિતા ફરમાઈયે.

(34) મજલિસે તરાજિમ : મક-ત-બતુલ મદીના સે ઉર્દૂ મેં શાએઅ હોને વાલે રિસાલોં કે મુખ્તલિફ ઝબાનોં મ-સલન અ-રબી, ફારસી,

ઇંગ્રેઝી, રશિયન, સિન્ધી, પશ્તો, તમિલ, ફ્રેન્ચ, સવાહીલી, ડેનિશ, જર્મન, હિન્દી, બંગલા ઓર ગુજરાતી વગેરા મેં તરાજિમ કર કે ઇસે દુન્યા કે કઈ મુમાલિક મેં ભેજને કી તરકીબ કી જાતી હૈ.

(35) બૈરૂને મુલ્ક ઇજતિમાઆત : દુન્યા કે કઈ મુમાલિક મેં દો, દો દિન કે સુન્નતોં ભરે ઇજતિમાઆત કા ઇન્ઈકાદ કિયા જાતા હૈ જહાં હઝારોં મકામી ઇસ્લામી ભાઈ શિર્કત કરતે હેં નીઝ ઇન ઇજતિમાઆત કી બ-ર-કત સે વક્તન ફ વક્તન ગૈર મુસ્લિમ, મુશરફ બ ઇસ્લામ હો જાતે હેં. ઇન ઇજતિમાઆત સે હાથોં હાથ મ-દની કાફિલે રાહે ખુદા جُودُ મેં સફર ઇખ્તિયાર કરતે હેં.

(36) તરબિય્યતી ઇજતિમાઆત : મુલ્ક વ બૈરૂને મુલ્ક મેં ઝિમ્મેદારાન કે 2/3 દિન કે “તરબિય્યતી ઇજતિમાઆત” મુન્અકિદ કિયે જાતે હેં જિન મેં હઝારોં ઝિમ્મેદારાન શિર્કત કર કે મઝીદ બેહતર અન્દાઝ મેં મ-દની કામ કરને કા અઝ્મ કર કે લૌટતે હેં.

(37) મ-દની ચેનલ : મુલ્ક વ બૈરૂને મુલ્ક ઇસ કી બહારેં જોબનોં પર હેં. કઈ કુફ્ફાર દૌલતે ઇમાન સે માલામાલ હુએ, ન જાને કિતને બે નમાઝી, નમાઝી બને, મુ-તઅદિદ અફરાદ ગુનાહોં સે તાઈબ હુએ ઓર સુન્નતોં ભરી ઝિન્દગી કા આગાઝ કિયા. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا فِي مَالِكِكُمْ سَوَافِحَ عَمَلِكُمْ યેહ એક એસા 100 ફી સદી ઇસ્લામી ચેનલ હૈ કે ઇસ કે ઝરીએ ઘર બૈઠે અચ્છા ખાસા ઇલ્મે દીન સીખા જા સકતા હૈ.

(38) મજલિસે રાબિતા : અહમ દીની, સિયાસી, સમાજી, ખેલ ઓર દીગર શો'બાહાએ ઝિન્દગી સે તઅલ્લુક રખને વાલી શખ્સિય્યાત કો દા'વતે ઇસ્લામી કા પૈગામ પહોંચાને કે લિયે મજલિસ મસરૂફે અમલ રહતી હૈ.

(39) મજલિસે માલિયાત : પ્રોફેશનલ એકાઉન્ટન્ટ (professional accountant) ઓર ઝિમ્મેદારાન કી ઝેરે નિગરાની “દા'વતે ઇસ્લામી” કી આમ્દન વ અખરાજાત કી દેખભાલ કે લિયે મજલિસે માલિયાત ભી કાઈમ હૈ.